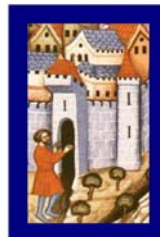

**ARCHAIA
BRNO O.P.S**

Výroční zpráva 2015

© Archaia Brno o. p. s. 2016
Výroční zpráva za rok 2015

Vydal: Archaia Brno o. p. s.
Redakce: Bc. Lucie Černá, David Merta, Mgr. Marek Peška, Ph.D.
Příprava podkladů: pracovníci společnosti Archaia Brno o. p. s.
URL: <http://www.archaiabrno.org>

OBSAH

OBSAH	1
1. ARCHAIA BRNO O. P. S.	2
1.1 Legislativní postavení a statutární orgány společnosti	3
1.2 Organizační struktura a personální obsazení v roce 2015	5
1.3 Pracoviště Archaia Brno o. p. s.	7
1.3.1 Pracoviště Brno	7
1.3.2 Pracoviště Jihlava	8
1.3.3 Laboratoř Opava	10
1.3.4 Laboratoř Brno	10
1.3.5 Knihovna a archiv	12
2. ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY (ZAV) V ROCE 2015	13
2.1 Seznam ZAV zahájených v roce 2015	13
2.2 ZAV společnosti Archaia Brno o. p. s. na území města Brna v roce 2015	16
2.3 ZAV společnosti Archaia Brno o. p. s. – pracoviště Jihlava	28
3. DALŠÍ VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST V ROCE 2015	30
3.1 Projekty řešené za podpory grantových agentur	31
3.1.1 P405/11/1729 Veselí nad Moravou středověký hrad v říční nivě	31
3.1.2 DF13P01OVV005 Historické využívání krajiny Českomoravské vrchoviny ...	32
3.1.3 GAČR P 405/12/1411 Renesanční sklo...	33
3.2 Interní výzkumné projekty	35
3.2.1 Interní projekt "Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev..."	35
3.2.2 Interní projekt „Sklo středověkého a renesančního Brna“	35
3.2.3 Interní projekt „Geologie Brna“	35
3.2.4 Interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“	35
3.2.5 Interní projekt „Středověký měšťanský dům“	36
3.2.6 Interní projekt „Sakrální architektura středověkého Brna“	36
3.2.7 Interní projekt „Archeologický katastr Brna“	36
3.2.8 Interní projekt „Mince středověkého Brna“	36
3.2.9 Interní projekt „3D laserscanning“	36
3.2.10 Interní projekt „Šlechtické rezidence“	37
3.2.11 Interní projekt „Sakrální architektura na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina“	37
3.2.12 Interní projekt „Mendikanti na Moravě“	37
3.3 Odborné konference pořádané společností Archaia Brno o. p. s. v roce 2015	38
3.3.1 Konference FORUM URBES MEDII AEVI XIV	38
3.3.2 Konference Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku za rok 2014	39
3.4 Účast pracovníků na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích	39
3.4.1 Tuzemské konference	39
3.4.2 Zahraniční konference	41
3.5 Odborné publikace pracovníků Archaia Brno o. p. s. za rok 2015	42
4. POPULARIZAČNÍ A PEDAGOGICKÁ ČINNOST V ROCE 2015	45
4.1 Pedagogická činnost	45
4.2 Jiná vzdělávací a výuková činnost	45
4.3 Přednášky pro veřejnost	46
4.4 Výstavy	46
4.5 Experimentální archeologie	46
4.6 Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna	47
4.7 Prezentace činnosti Archaia Brno o. p. s. v médiích	47
4.7.1 Zprávy v tisku	47
4.7.2 Zprávy v rozhlasu a televizi	47
4.7.3 Zápisníček	48
4.7.4 „Nová média“	48
5. HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI ARCHAIA BRNO O. P. S. V ROCE 2015	49
6. KONTAKTY	66

1. ARCHAIA BRNO O. P. S.

Obecně prospěšná společnost Archaia Brno o. p. s. je pokračovatelem brněnského pracoviště Občanského sdružení Archaia se sídlem v Praze, které vzniklo v roce 1997. V roce 2002 se brněnské pracoviště Archaia o. s. transformovalo na obecně prospěšnou společnost Archaia Brno, z níž se později organizačně vyčlenila dle územní působnosti další dvě pracoviště – Jihlava a Olomouc.

Archaia Brno o. p. s. se zabývá mediální a urbánní archeologií, soustředí se na provádění záchranných archeologických výzkumů středověkých městských jader na Moravě, částečně v Čechách (především jde o Jihomoravský kraj a kraj Vysočina). Záchranné archeologické výzkumy celé společnosti jsou prováděny podle jednotné terénní metodiky, která je průběžně doplňována a zdokonalována s důrazem na efektivní zpracování výsledků výzkumů. Z toho důvodu soustavně aktivně pracujeme na vytváření standardů pro jednotlivé pracovní a dokumentační postupy a na vývoji specializovaného softwaru pro vyhodnocení výsledků terénních výzkumů, včetně archivace dat.

Archaia Brno o. p. s. provádí v souladu se zakládací listinou stavebně-historické průzkumy v městských památkových rezervacích a památkových zónách.

Archaia Brno o. p. s. se snaží aktivně působit v oblasti památkové péče s cílem zachovat maximum archeologických, architektonických a jiných pramenů hmotné povahy. Ve spolupráci s orgány státní památkové péče se snaží prosadit před zánikem těchto pramenů co možná nejvyšší výzkum a dokumentaci zanikajících situací.

1.1 Legislativní postavení a statutární orgány společnosti

Archaia Brno o. p. s. je česká nestátní nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti. Jejím posláním je ochrana, záchrana, dokumentace a výzkum archeologických, stavebních a jiných historických památek, výchova, vzdělávání a popularizace v oblasti archeologie a památkové péče.

Archaia Brno o. p. s. se sídlem Bezručova 78/15, 602 00 Brno, IČ: 26268469, vykonává svoji činnost na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Jejím zakladatelem je občanské sdružení Archaia se sídlem Bílkova 21, Praha 1, IČ: 45245932. Společnost je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Brně. Činnost společnosti vymezují dva základní dokumenty: **zakládací listina** ze dne 21. 11. 2001a **statut společnosti** schválený správní radou dne 16. 5. 2002.

Společnost je založena na dobu neurčitou, realizuje svoje poslání prostřednictvím poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakládací listině společnosti, které poskytuje v souladu s platnými právními předpisy České republiky, zejména pak zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů. Jednotlivé druhy služeb společnost poskytuje za stejných podmínek pro všechny jejich uživatele. Služby jsou prováděny za úplaty vypočtenou dle ceníku společnosti schváleného správní radou. Informace o cenových podmínkách, za nichž společnost poskytuje obecně prospěšné služby, jsou k dispozici každému na požádání. S podmínkami je seznámen každý uchazeč o služby společnosti.

Statutárním orgánem společnosti je správní rada, která má tři členy. Funkční období členů správní rady je časově neomezené. Členství ve správní radě **není finančně honorováno**. Členem správní rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu. Členství ve správní radě společnosti je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě společnosti. Správní rada zasedá nejméně dvakrát ročně. Jménem správní rady jedná samostatně její předseda. Jménem společnosti je předseda správní rady oprávněn jednat ve všech věcech. Písemnosti podepisuje předseda správní rady jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti. Zasedání správní rady mají právo se zúčastnit členové dozorčí rady, ředitel společnosti a členové odborné rady s hlasem poradním.

Kontrolním orgánem společnosti je dozorčí rada. Funkční období členů dozorčí rady je časově neomezené. Členství v dozorčí radě **není finančně honorováno**. Členem dozorčí rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu. První dozorčí radu jmenoval zakladatel, další členství v dozorčí radě vzniká volbou dle čl. 12. odst. 7. zakládací listiny společnosti. Dozorčí rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Ředitel společnosti je jmenován správní radou společnosti. Ředitel řídí činnost společnosti s výjimkou záležitostí vyhrazených zákonem, zakládací listinou nebo statutem do působnosti správní rady či jiného orgánu společnosti. Písemnosti podepisuje ředitel jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti. Ředitel nemůže být členem správní rady ani dozorčí rady. Ředitel je však oprávněn se zúčastnit jednání správní rady s poradním hlasem. Ředitel je ze své činnosti odpovědný správní radě.

Poradním orgánem ředitele je **odborná rada** společnosti, složená z odborných pracovníků společnosti. První odbornou radu společnosti jmenoval zakladatel v zakládací listině. Jinak jsou členové odborné rady voleni správní a dozorčí radou společnosti na návrh ředitele společnosti.

Zisk společnosti nesmí být použit ve prospěch zakladatele, členů orgánů společnosti ani jejich zaměstnanců.

Členové správní rady:

předseda správní rady

PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D.

člen správní rady

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.

člen správní rady

Prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.**Členové dozorčí rady:**

předseda dozorčí rady

PhDr. Michal Bureš

člen dozorčí rady

Mgr. Pavlína Kalábková, Ph.D.

člen dozorčí rady

Prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.**Ředitel společnosti:****David Merta (od 1. 11. 2006)****Členové odborné rady:****Bc. Lucie Černá****Mgr. Miroslav Dejmal****Bc. Jiří Grünseisen****Mgr. Aleš Hoch****Mgr. Petr Holub****Mgr. Petr Hrubý, Ph.D.****Mgr. Václav Kolařík****David Merta****Mgr. Marek Peška****PhDr. Rudolf Procházka, CSc.****Bc. Michala Příbylová****Mgr. Lenka Sedláčková****Mgr. Pavel Staněk****Mgr. Jakub Těsnohlídek****Mgr. Vilém Walter****Mgr. Dana Zapletalová****Mgr. Hynek Zbranek****Mgr. Antonín Zůbek, Ph.D.**

1.2 Organizační struktura a personální obsazení v roce 2015

Sídlo společnosti je v Brně v ulici Bezručova 78/15 v Brně, jihlavské pracoviště sídlí v Jihlavě v ulici Židovská 26, opavské pracoviště sídlí na Bezručově náměstí 1147/1. V Brně na Vídeňské 102/113 se nachází laboratoř.

David Merta

ředitel, archeolog, vedoucí pracoviště Brno

Sekretariát:

Bc. Lucie Černá

administrativní pracovnice

Anna Hoffmanová

administrativní vedoucí (od 1. 11. 2012 na mateřské)

Lenka Jonášová

administrativní pracovnice

Pracoviště Brno:

Mgr. Miroslav Dejmal

archeolog/spoluřešitel grantového projektu

Bc. Jiří Grünseisen

archeolog

Mgr. Petr Holub

archeolog

Mgr. Václav Kolařík

archeolog/odborný pracovník

Mgr. Marek Peška

archeolog/odborný pracovník

Bc. Michala Příbylová

laborant/terénní pracovník

Mgr. Lenka Sedláčková

archeoložka/odborná pracovnice

Mgr. Pavel Staněk

archeolog

Mgr. Vilém Walter

GIS specialista

Mgr. Dana Zapletalová

archeoložka

Mgr. Hynek Zbranek

archeolog

Mgr. Antonín Zúbek, Ph.D.

archeolog

Pracoviště Jihlava:

Michal Daňa, Dis.

asistent archeologického výzkumu/dokumentátor

Petr Duffek

asistent archeologického výzkumu/dokumentátor

Mgr. Aleš Hoch

laborant/terénní pracovník

Mgr. Petr Hrubý, Ph.D.

archeolog, vedoucí pracoviště Jihlava, zástupce ředitele

Mgr. Jakub Těsnohlídek

archeolog

Pracoviště Opava:

Bc. Ondřej Anlauf

asistent archeologického výzkumu/laborant

Jana Brhelová

laborantka/terénní pracovnice

Zuzana Čechová

laborantka/terénní pracovnice

Mgr. Jiří Motěšický

laborant/terénní pracovník

Bc. Eduard Pyš

asistent archeologického výzkumu/laborant

Jana Tůmová

laborantka/terénní pracovnice, vedoucí pracoviště

Grantový úsek:

PhDr. Rudolf Procházka, CSc.

samostatný vědecký pracovník, archeolog

PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.

samostatný vědecký pracovník/řešitel grantu

Doc. PhDr. Ing. Miroslav Plaček, CSc.

samostatný vědecký pracovník/řešitel projektu

PhDr. Branislav Lesák

spoluřešitel projektu

Laboratoř:

Lenka Kosová

vedoucí laboratoře

**Vývoj personálního obsazení společnosti ARCHAIA Brno o. p. s. v letech 2007–2015
(stálí pracovníci, průměrné stavy)**

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Archeolog/antropolog/GIS specialista	10	15	12	13	13	13	14	16	13
Asistent výzkumu/ved. laboratoře	5	3	3 ³ / ₄	4 ³ / ₄	4 ³ / ₄	4 ³ / ₄	4 ³ / ₄	8	5
Terénní pracovník/laborant	0	0	0	8	7	6	5	6	6
Administr. pracovník	5	2	3 ¹ / ₄	1 ¹ / ₄	1 ¹ / ₄	1 ¹ / ₄	1 ¹ / ₄	2	2
Celkem	20	20	19	27	26	25	25	32	26

Počet brigádníků	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dohoda o pracovní činnosti	4	7	15	15	10	11	11	8	10
Dohoda o provedení práce	80	144	146	98	99	155	123	303	335

1.3 Pracoviště Archaia Brno o. p. s.

1.3.1 Pracoviště Brno

Brněnské pracoviště na základě smluvní dohody s Archeologickým ústavem AV ČR garantuje záchranný archeologický výzkum na území Městské památkové rezervace Brno (dále jen MPR Brno). V menší míře provádí archeologické výzkumy na území jihomoravských měst a městeček (Brno, Jihlava) a stále častěji i vesnic. V současnosti se také více zaměřuje na dokumentaci městských a vesnických historických staveb (před. kaple a kostely). Záchranná a dokumentační činnost v Brně je podřízena studiu urbanizačního procesu a historické topografie středověkého města, což je i jeden z nejdůležitějších dlouhodobých úkolů odborného týmu pracoviště. K tomu je zcela nezbytné, aby bylo záchranným výzkumem podchyceno maximum terénních a stavebních zásahů při co nejvyšší možné kvalitě dokumentace.

Díky systematicky prováděnému záchrannému výzkumu se Brno stalo z archeologického hlediska jedním z nejprozkoumanějších měst ve střední Evropě. Výsledky dlouhodobého výzkumu zásadně změnily dosavadní pohled na počátky města, jehož výklad donedávna vycházel hlavně z výkladu písemných pramenů. Archeologické prameny jsou v Brně jediným dokladem k období raného středověku (12./13. století). Komplexní studium jednotlivých městských parcel přineslo jedinečné poznatky k vývoji středověké zástavby. Na základě získaných archeologických dat lze samozřejmě studovat i celou řadu dalších dílčích témat, jako např. vývoj reliéfu povrchu osídleného prostoru, vývoj hmotné kultury, vývoj osídlení aglomerace před vznikem města atd.

V roce 2015 začal velký výzkum na Veselé (Janáčkovo kulturní centrum), z brněnských výzkumů zmiňme například výzkum na Petrově, Antonínské, Kopečné či v dolních Heršpicích. Z mimobrněnských výzkumů probíhaly například výzkumy v Čebíně, Rosicích, Tišnově, Krásensku či na zámku ve Strážnici.

Výsledky archeologických a stavebně-historických výzkumů jsou prezentovány odborné veřejnosti na konferencích a seminářích. Brněnské pracoviště nezanedbává ani neodbornou veřejnost a pořádá tematické přednášky a patří do kolektivu spoluvůrců Internetové encyklopedie města Brna (<http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/>).

1.3.2 Pracoviště Jihlava

Jihlavské pracoviště společnosti Archaia Brno o. p. s. vzniklo roku 2002. Základní činností jsou záchranné archeologické výzkumy především v prostoru jižní a střední části Českomoravské vysočiny. Výzkumy se většinou dotýkají především kolonizace regionu a vzniku vrcholně středověké sídelní struktury, tedy archeologií vesnických sídel, hornických sídlišť i vlastních důlních areálů a důlních děl. Nedílnou součástí činnosti pracoviště je terénní prospekce těžebních areálů a jejich geodetické zaměření. V současnosti jihlavské pracoviště koordinuje vlastní činnost s ostatními archeologickými institucemi v regionu (Muzeum Vysočiny v Jihlavě, Muzeum Vysočiny v Havlíčkově Brodě, ÚAPP Brno v. v. i. a Pueblo o. p. s.).

Velmi důležitou složkou činnosti jihlavského pracoviště je prezentace výsledků své práce laické i odborné veřejnosti. Kromě různě pojatých výstupů v tisku, rozhlasu a televizi, provádějí odborní pracovníci přednášky pro veřejnost v rámci muzeí (Jihlava, Havlíčkův Brod), dále v městských kulturních zařízeních a knihovnách (Pelhřimov, Humpolec) i v rámci škol.

Projekt NAKI (2014–2016): průzkumy montánních památek v krajině

Do nejstarší fáze stříbrorudného hornictví v přemyslovském prostoru patří důlní areál u Koječína mezi Humpolcem a Havlíčkovým Brodem. V těsné vazbě na Nohavický potok se na jeho levém břehu nalézají lesním porostem překryté haldy hlušiny i úpravnického odpadu, které navazují na rozsáhlý jámový tah, situovaný západně. Sondáž v letech 2016–2017 postupně v jedné z hald odkryla vrstvy roztloukané rudniny. Hlouběji se našly promyté technogenní uloženiny, tvořené jemně namletou žilovinou. Tyto uloženiny obsahují četné zlomky středověké keramiky, kterou řadíme do 13.–14. století. Na bázi se nacházela smýcená, opálená a dílem i opracovaná dřeva, jejichž uložení budí dojem stavební konstrukce. Pod nimi se nacházel smýcený lesní porost v podobě neuspořádaně ležících neodvětvených a neodkorněných kmenů, větví a kořenů. Datum smýcení dřev bylo stanoveno na zimu 1254/1255 (Kyncl 2016). Situaci doplňují dva úlomky mlecích kamenů, nalezené v řečišti ve vzdálenosti do 20 m od sondované haldy.

Další poznatky přinesl průzkum menšího montánního areálu u Opatova asi 2 km sv. od Vyskytné na Pelhřimovsku (Archaia Brno o. p. s., MVJ 2015). Klíčovou výpověď poskytl dendrochronologická měření dochovaných výdřev při ústí jedné ze šachet. Čtyři dřeva byla smýcena v zimních obdobích let 1266/1267 a 1267/1268 (Kyncl 2015).

Na základě nových průzkumů (Archaia Brno o. p. s. 2013–2015) lze prezentovat i montánní areál jižně od Vyskytné, okr. Pelhřimov. Jihozápadní část se dotýká vrstevnice 700 m, čímž se toto centrum řadí k nejnávšně položeným na Vysočině. V areálu byly od roku 2013 systematicky prováděny prospekce s použitím detektoru kovů a v některých případech i mikrosondážemi. Díky velkoplošnému geomagnetickému měření byl detekován mimořádně rozsáhlý sídlištní areál, který byl typický půdorysy zahluobených dřevohliněných staveb. Součástí sídlištního areálu bylo i několik prostorově vymezených oblastí magnetických anomálií, v jejichž plochách byly následnými povrchovými průzkumy nalezeny značné koncentrace kovářských strusek, indikující polohu několika kovářských pracovišť. V jednom případě pak průzkum v takto vymezené oblasti magnetických anomálií přinesl výlučně strusky po hutnění polymetalických rud a doložil existenci hutnického pracoviště. Z povrchových vrstev na hlavním jámovém tahu s odvaly i v jeho okolí pochází soubor hornických kladívek i odlomené hroty těchto nástrojů.

Kyncl, T. 2015: Dendrochronologické datování dřevěných konstrukčních prvků vyzvednutých při archeologickém výzkumu lokality Opatov. Výzkumná zpráva. Brno, nepublikovaný rukopis.

Kyncl, T. 2016: Dendrochronologické datování dřevěných konstrukčních prvků vyzvednutých při archeologickém výzkumu lokality Koječín. Výzkumná zpráva. Brno, nepublikovaný rukopis.

Od roku 2015 také probíhají systematické detektorové prospekce zaniklých sídel na Vysočině v rámci projektů ÚAM FF MU, záchranných archeologických výzkumů Archaia Brno o. p. s., i badatelských výzkumů, stejně jako světově-popularizační činnost, navazování spolupráce s amatérskými uživateli detektorů kovů či dokumentace soukromých nálezů.

Typ lokality (Kuna 2006)		Název lokality	Okr	Typ výzkumu
Sídla	Hrady, hrádky, tvrze	Ronovec Holoubek Přímělkov Kámen Ustrašín 2015, 2017 Přímělkov	HB TR JI PE PE JI	Syst. det. pr. Syst. det. pr. Syst. det. pr. ZAV, pov. sběry, detektor ZAV, syst. det. pr. Syst. det. pr.
	Města	Počátky	PE	ZAV, syst. det. pr.
	Zaniklé středověké osady	Stančice Střenčí Bradlo	JI JI JI	Syst. det. pr. Syst. det. pr. Syst. det. pr.
	Laténské sídliště	Kladeruby	TR	det. pr.
Areály bojových aktivit		Rokštejn (obl. polohy) Hamry – Šance Kobylna, Staviska, Habura	JI HB SR	Syst. det. pr. Syst. det. pr. Syst. det. pr.
Pohřební areály		Počátky	PE	ZAV, syst. det. pr.
Protoind.-dustr. areály	Těžba a zpracování polymetal. rud	Vyskytná – Štetinka Kojecín – Lefanka	PE HB	Syst. det. pr., magnetika Syst. det. pr., sondáže
	Sklárny	Rouštany	HB	Sondáže, det. pr.
Cesty		Rouštany	HB	ZAV, pov. sběr, syst. det.
		Hradec n. Moravicí	OP	Det. pr.

1.3.3 Laboratoř Opava

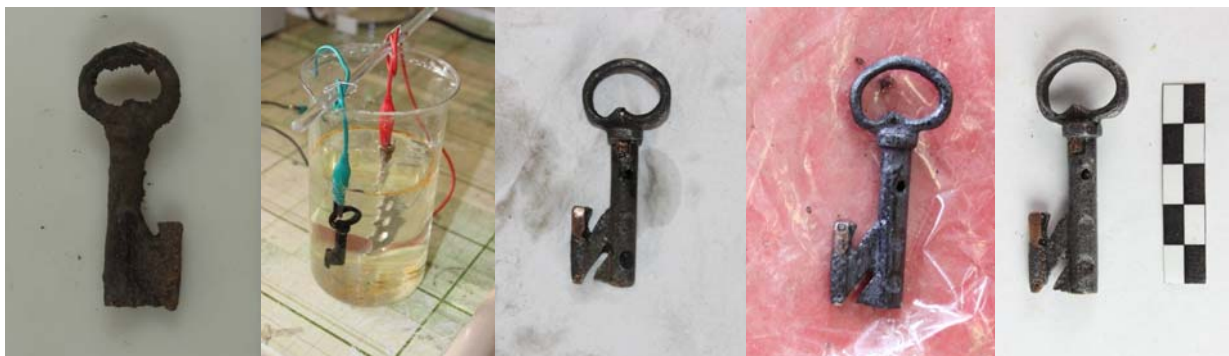
Na sklonku roku 2010 naše společnost vyhrála veřejnou zakázku zahrnující laboratorní služby pro ÚOP NPÚ v Opavě. Od ledna následujícího roku tedy začala v Opavě pro potřeby archeologického oddělení ÚOP NPÚ pracovat laboratoř. Každý rok docházelo k obnově spolupráce na základě výhry veřejné zakázky, nebylo tomu jinak ani v roce 2015.

1.3.4 Laboratoř Brno

Stejně jako v předešlých letech také v roce 2015 laboratoř zpracovávala nálezový fond ze záchranných archeologických výzkumů brněnského pracoviště. Probíhalo zde základní ošetření a inventarizace keramiky. Mimo jiné se zde konzervovalo dřevo, kůže a kov. Vzhledem k záměru zkvalitnit konzervaci kovů i v Brně bylo brněnské pracoviště koncem roku dovybaveno novými přístroji. Koupil se zdroj střídavého napětí k elektrolytickému čištění kovů, pískovačka s kompresorem, ultrazvuková jehla a binokulární lupa. Dva poslední zmíněné nástroje se staly rovněž i cenným pomocníkem při čištění a konzervování keramického a organického materiálu. Také byl koupen difusní stan a polarizační filtr pro pořizování kvalitnějších fotodokumentací. Pokračovalo se ve spolupráci s Metodickým centrem konzervace Technického muzea v Brně. Jihlavská pobočka si kompletně převzala zpracování svého materiálu pod svá křídla.

Strážnice A028/2015, i. č. 279/59, foto před konzervací a po konzervaci

Brno Edison A060/2013: klíč před vyčištěním, při čištění v elektrolyze, po čištění v elektrolyze, po aplikaci taninu a po finální konzervaci.

ERASMUS+

Již druhým rokem pokračovala spolupráce s řeckou univerzitou TEI of Ionian Islands (Argostoli, Cephalonia). Pokračoval studijní pobyt první řecké „erasmácké vlaštovky“ Sofie Deligeorgou. V rámci jejího studijního pobytu na brněnském pracovišti jí byla zprostředkována exkurze do laboratoří Metodického centra konzervace Technického muzea v Brně.

Sofia Deligeorgou a Renata Pelíšková při exkurzi v Technickém muzeu v Brně; Gabriela Ondříková a Sofia Deligeorgou v expozici Technického muzea v Brně; Sofia Deligeorgou při lepení dřevěné nádoby (Brno, Česká 6, A094/ 2012) v laboratoři společnosti Archaia Brno o. p. s.

1.3.5 Knihovna a archiv

Ke konci roku 2015 knihovna dosáhla počtu 2197 titulů (což představuje zhruba 5100 položek). K rozšíření knihovního fondu každoročně přispívá i meziknihovní výměna publikací za sborníky FUMA a další tituly, na jejichž vydání se Archaia Brno o. p. s. podílí.

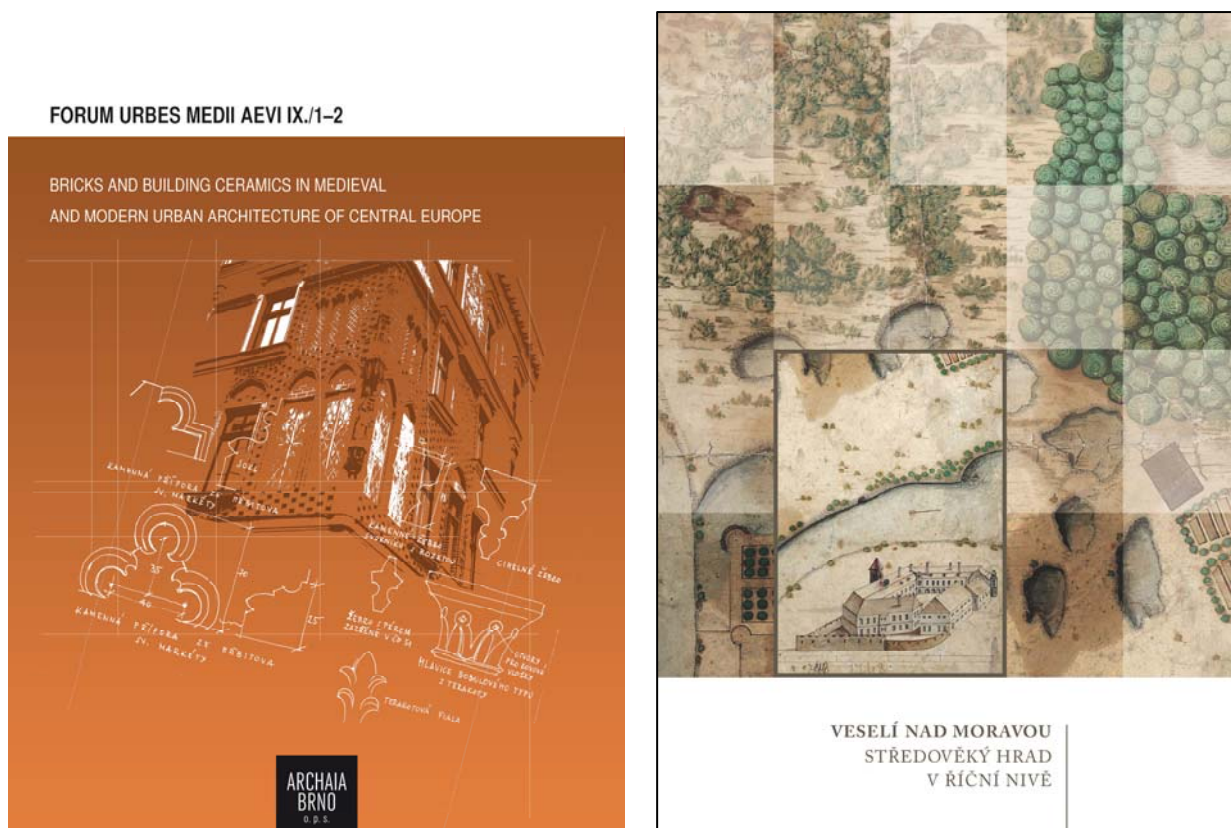
Nejvýznamnějším publikačním počinem letošního roku byla bezesporu publikace **Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě** (GA ČR P405/11/1729) autorského kolektivu pod vedením **Miroslava Dejerala** a **Miroslava Plačka**.

Neméně důležitým vydavatelským počinem bylo také vydání IX. dílu sborníku FUMA s podtitulem **Cihla a stavební keramika ve středověku a novověku v městské architektuře střední evropy – Bricks and Building Ceramics in Medieval and Modern Urban Architecture of Central Europe**. Vydání proběhlo ve spolupráci s Národním památkovým ústavem.

V archivu nálezových zpráv je uložena mimo jiné terénní dokumentace ze všech archeologických výzkumů brněnského pracoviště. Je zde umístěna i starší dokumentace z výzkumů, které prováděl dříve ArÚ ČSAV a ÚAPP Brno (PhDr. Rudolf Procházka, CSc.).

Archivována je fotodokumentace, a to jak v podobě fotografií, negativů a diapozitivů, tak v elektronické formě.

Průběžně je doplňována i videodokumentace, která je pořizována na většině archeologických výzkumů i stavebních průzkumů. Její převážná část je již převedena do elektronické podoby.

2. ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY (ZAV) V ROCE 2015

Těžištěm výzkumné činnosti Archaia Brno o. p. s. jsou záchranné archeologické výzkumy. Jejich základním smyslem je záchrana informací a nálezů, kterým hrozí nenávratné zničení v důsledku destruktivních zásahů do archeologických terénů souvisejících se stavebními aktivitami nejrůznějšího druhu. Záchranný, případně i předstihový archeologický výzkum se vždy skládá z terénní části a ze zpracování jeho výsledků do podoby nálezové zprávy. Zpracování probíhá buď souběžně s terénní částí výzkumu, nebo následuje bezprostředně po ní. V současnosti společnost provádí výzkumy na území krajů Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského a Moravsko-slezského, Jihočeského a Východočeského a na území kraje Vysočina. Hlavními systematicky sledovanými regiony zůstávají historické jádro Brna s jeho historickými předměstími a kraj Vysočina.

Realizace záchranného archeologického výzkumu je v rámci Archaia Brno o. p. s. chápána jako komplexní mezioborová práce podrobně formulovaná na webových stránkách Archeologického ústavu v Praze.¹

2.1 Seznam ZAV zahájených v roce 2015

č. akce	Poloha	ved.
A001/2015	Jihlava – ul. Srázná (<i>St. m. Jihlava</i>)	Hrubý
A002/2015	Brno – Tramvaj Plotní – 1. etapa (<i>D.I.S.</i>)	
A003/2015	I/19 Žďár n. Sázavou – Mělkovice přeložka (<i>ŘSD ČR</i>)	Hrubý
A004/2015	Čebín – rekonstrukce nám. (<i>SWIETELSKY stavební s.r.o.</i>)	Zbranek
A005/2015	Rosice – Bytový dům	Staněk
A006/2015	Brno – Janáčkovo k. centrum – 1. etapa (<i>BKMB</i>)	Zůbek
A007/2015	Kaple sv. Kříže (<i>Wendel Czech</i>)	Duffek
A008/2015	Dohledy kabely a stavby (<i>E.ON</i>)	Duffek
A009/2015	Mělčany – kanalizace	Dejmal
A010/2015	Věžná – kanalizace a ČOV (<i>o. Věžná</i>)	Duffek
A011/2015	Jihlava – II/523 žel. přejezd St. Hory (<i>MVJ</i>)	Hrubý
A012/2015	Brno – Petrov 9 – kanalizace	Zůbek
A013/2015	Pelhřimov – č. p. 201 a č.p. 476 (<i>WEBEL</i>)	Duffek
A014/2015	Veselí n. Moravou – silnice I/54	
A015/2015	Brno – Kopečná 17	
A016/2015	Tišnov – Jungmannova (<i>E.ON</i>)	Kolařík
A017/2015	I/34 Skála – most č. č. 34–039 (<i>ŘSD</i>)	Hrubý
A018/2015	Jihlava – Polní (<i>TEMO – TELEKOMUNIKACE</i>)	Hrubý
A019/2015	I/34 Božejov – Ondřejov – Pelhřimov (<i>ŘSD ČR</i>)	Hrubý
A020/2015	D1 – EXIT 134, EXIT 141 (<i>ŘSD</i>)	Hrubý
A021/2015	D1 – EXIT 178, EXIT 182 (<i>ŘSD</i>)	Hrubý

¹ viz <http://www.arup.cas.cz/?p=8215>

A022/2015	Krásensko (o. Krásensko)	Kolařík
A023/2015	Brno – Jakubské nám. – parovod	Zůbek
A024/2015	Třebíč – Teplárna Jih (EKOBIOENERGO)	
A025/2015	Ochoz u Tišnova (E.ON)	Kolařík
A026/2015	Brno – ZŠ Bakalovo nábřeží 8 (Stat. m. Brno)	
A027/2015	OPD – Matky Boží (Stat. m. Jihlava)	Hrubý
A028/2015	Strážnice – zámek (NÚLK)	Dejmal
A029/2015	Tišnov – Brněnská (E.ON)	Kolařík
A030/2015	Brno – Veselá (ÚAPP Brno)	
A031/2015	Jihlava – III. etapa ZŠ T.G.Maaryka (Stat. m. Jihlava)	Hrubý
A032/2015	Velký Beranov	
A033/2015	Jihlava – Královský vřek II. část (St.m. Jihlava)	Hrubý
A034/2015	I/23 Štěměchy průtah (ŘSD)	Hrubý
A035/2015	Brno – Staňkova I (BVK)	
A036/2015	Brno – Lužánky (BKV)	
A037/2015	Čistá č.p. 97	
A038/2015	Pelhřimov – Dobiášova (E.ON)	Hrubý
A039/2015	Jihlava – Palackého, J. Masaryka (St. m. Jihlava)	Hrubý
A040/2015	HU1 CTPark Humpolec II (CTP Invest)	Hrubý
A041/2015	Výstava o historii Brna (st. M. Brno)	
A042/2015	Brno – sanace podzemí 2015 (st. M. Brno)	Zůbek
A043/2015	Brno – Pellicova II (BVK)	
A044/2015	Pacov – ul. Španovská (m. Pacov)	Hrubý
A045/2015	I/54 Veselí n. Moravou (ŘSD)	
A046/2015	Jihlava – ul. Komenského 33 (JVK)	Hrubý
A047/2015	Jihlava – Havířská 33 (JVK)	Hrubý
A048/2015	Jihlava – Masarykové náměstí 18	
A049/2015	Krásensko – rychta (o. Krásensko)	Kolařík
A050/2015	Písečná – zámek (FREDI s.r.o.)	
A051/2015	PELH_P EYBO (TEMO – TELEKOMUNIKACE)	Hrubý
A052/2015	Jihlava – ul. Školní, Pošumavská (St. M. Jihlava)	Hrubý
A053/2015	NIHOV – polní cesta (SPH Stavby)	
A054/2015	Brno – Kraví Hora (FIRESTA)	
A055/2015	Brno – Dolní Heršpice 1	Peška
A056/2015	NTL VÝSTUP ZRS Humpolec (E.ON)	Hrubý
A057/2015	Humpolec – BERNARD (Rodinný p. Bernard)	Hrubý

A058/2015	Humpolec – BERNARD – II. etapa (<i>Rodinný p. Bernard</i>)	Hrubý
A059/2015	Pelhřimov – ul. Skrýšovská (<i>SWIETELSKÝ stavební</i>)	Hrubý
A060/2015	Pelhřimov – Kamenný Most (E.ON)	
A061/2015	Humpolec – ul. Žižkova (<i>m. Humpolec</i>)	Hrubý
A062/2015	Humpolec – Strom (<i>m. Humpolec</i>)	Hrubý
A063/2015	Brno – Antonínská 1 (<i>VUT Brno</i>)	Sedláčková
A064/2015	rezidence Ponavia (IMOS)	
A065/2015	Brno – krajský archiv (1. etapa) (<i>Katastrální úřad</i>)	Merta
A066/2015	Jihlava – ZŠ Jungmannova 6 (<i>St. m. Jihlava</i>)	Hrubý
A067/2015	Sebranice + Dolní Heršpice 11 (<i>NPÚ</i>)	
A068/2015	Brno – Pisárky UV (<i>BVK</i>)	
A069/2015	Brno, nám. Svobody	Peška
A070/2015	Brno, sv. Jakub	Merta

2.2 ZAV společnosti Archaia Brno o. p. s. na území města Brna v roce 2015

Václav Kolařík, David Merta, Marek Peška, Lenka Sedláčková, Pavel Staněk, Antonín Zůbek
Výzkumy prováděné v roce 2015 můžeme rozdělit do tří skupin:

1) Rozsáhlejší plošně exkavované výzkumy

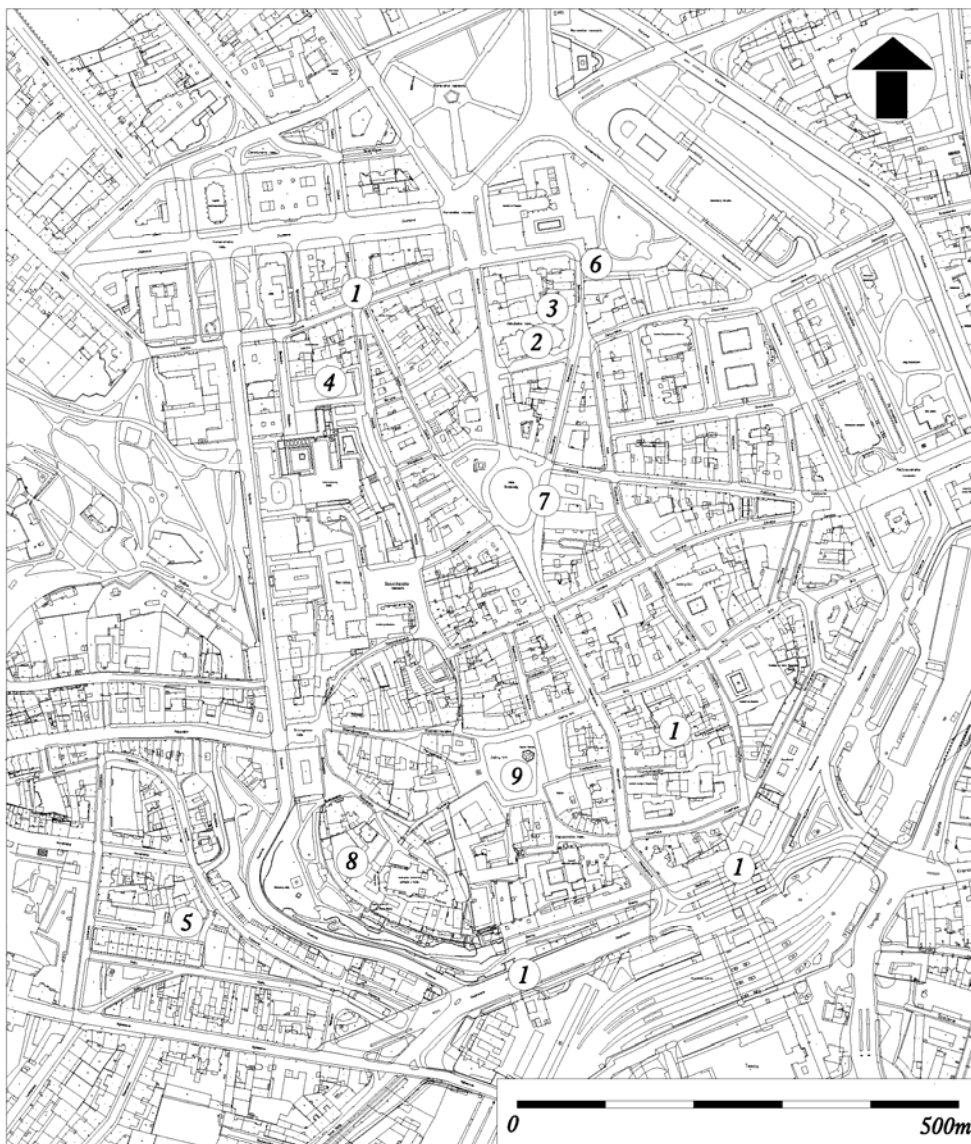
Do těchto výzkumů se řadí především výzkum v prostoru stavby „Janáčkovo kulturní centrum – 1. etapa“ (akce A006/2015) a dokončení terénní části a zpracování výzkumu doprovázejícího rekonstrukci Zelného trhu (akce A015/2014).

2) Sondy dokumentované v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“

V rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“ byl v roce 2015 realizován jeden projekt, který však zahrnoval čtyři bloky na ulicích Česká, Nádražní, Benešova a Františkánská (akce A042/2015).

3) Výzkumy menšího rozsahu

Jedná se o akce Antonínská 1 (akce A063/2015); Jakubské náměstí – parovod (akce A023/2015); kostel sv. Jakuba – elektroinstalace (akce A070/2015); Kopečná 17 (akce A015/2015); Moravské náměstí 1 (akce A065/2015); Náměstí svobody 8 (akce A069/2015); Petrov 9 (akce A012/2015); tramvaj Plotní – 1. etapa (akce A002/2015) a výzkumy v Dolních Heršpicích – Jižní náměstí 1 (akce A055/2015) a v usedlosti Jižní náměstí 11 (akce A107/2014).

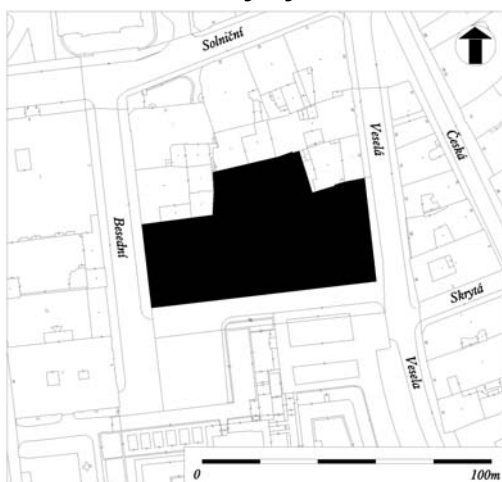

Vyznačení jednotlivých výzkumů v rámci historického jádra Brna:

1. sanace brněnského podzemí – bloky na ulicích Česká, Nádražní, Benešova a Římské náměstí (akce A042/2015);
2. kostel sv. Jakuba – elektroinstalace (akce A070/2015);
3. Jakubské náměstí – parovod (akce A023/2015);
4. „Janáčkovo kulturní centrum – 1. etapa“ (akce A006/2015);
5. Kopečná 17 (akce A015/2015);
6. Moravské náměstí 1 (akce A065/2015);
7. Náměstí svobody 8 (akce A069/2015);
8. Petrov 9 (A012/2015);
9. rekonstrukce Zelného trhu (akce A015/2014).

K. Ú. BRNO-MĚSTO

Besední ulice, Veselá ulice, parc. č. 593/2, 601 (akce A006/2015). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Janáčkovo kulturní centrum – 1. etapa“. Terénní část výzkumu byla zahájena 25. 5. 2015 a pokračovat bude i v roce 2016. O výsledcích akce budeme referovat souhrnně až po jejím ukončení. Doposud výzkum dokumentoval řadu aktivit souvisejících s historickým vývojem nejméně čtyř středověkých městišť. Od 18. století byla velká část prostoru zastavěna budovami vojenských kasáren, které byly asanovány v 1. polovině 20. století. Dokumentován byl výsek fortifikačního systému města, tvořeného středověkou hradební zdí a příkopem.

Jakubské náměstí, kostel sv. Jakuba, parc. č. 45 (akce A070/2015). Středověk, novověk. Město, kostel. Záchraný výzkum.

V průběhu loňského roku probíhala rehabilitace kostela sv. Jakuba v Brně. Její součástí byla také obnova elektroinstalace, která byla vedena i pod podlahami. Výkopy byly neveliké (šířka cca 0,4 m, hloubka 0,3 m), vedeny byly především v kostelní lodi a v neogotické sakristii (Merta, Peška 2015).

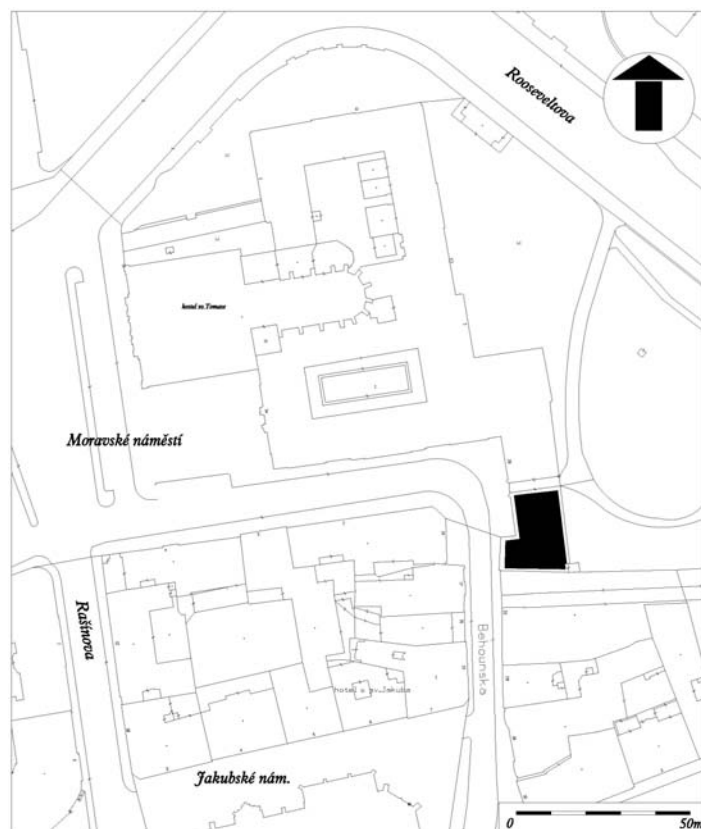
V průběhu výzkumu se podařilo zachytit relikty starších konstrukcí a archeologických situací. Ty potom s archeologickými zjištěními učiněnými v minulosti v těsném okolí stávající stavby doplnily alespoň částečně náš pohled na stavební dějiny kostela v období vrcholného středověku (naposledy komplexně Zůbek 2014, k dějinám a stavebním dějinám kostela sv. Jakuba pak např. Kroupa, Šeferisová-Loudová, Jakubec 2015, 259n). Konkrétně se podařilo zachytit větší část západního průčelí, severní zdivo presbytáře severní lodi a část severní zdi presbytáře centrální lodi. A také diagonální opěrák severovýchodního nároží transeptu. Na základě těchto zjištění můžeme předpokládat, že druhý kostel byl bazilikálním trojlodím ukončeným transeptem, ze kterého vybíhala trojice polygonálně zakončených presbytářů. Zachyceny byly relikty několika pozdně středověkých hrobek a jediný nevelký útržek maltového lůžka primární podlahy současného kostela. V presbytáři pak byly dokumentovány pozůstatky zděných konstrukcí, které snad můžeme interpretovat jako základ oltářní menzy ze začátku 15. století. Dobře bylo také patrné pečlivě provedené založení pilířů. Z nejstaršího kostela nebylo identifikováno, respektive zachyceno nic. I takto nevelký zásah do podlah sv. Jakuba přinesl několik zásadních poznatků, které bychom jinak nemohli získat.

Jakubské náměstí, Rašínova ulice, parc. č. 44, 549/1 (akce A023/2015). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Rekonstrukce SCZT pára x HV – historická část města Brna, Jakubské náměstí“. Terénní část výzkumu proběhla od 20. 4. do 5. 5. 2015. Dokumentované antropogenní aktivity souvisejí až se založením města a jeho existencí. Situace ze starších období nebyly zaznamenány. Středověké a novověké aktivity lze rozdělit do dvou základních kategorií. První lze spojovat s měšťanskou zástavbou, druhou se svatojakubským sakrálním okrskem, především se hřbitovem, který se rozprostíral kolem kostela. Doklady někdejší zástavby byly dokumentovány v prostoru severovýchodně od presbytáře chrámu. Lze je dát do souvislosti s městištěm, na kterém sídlila stavební huť budující dnešní podobu svatojakubského kostela v 15. a 16. století. Výzkum prokázal, že její jižní partie se stala nejpozději v novověku součástí hřbitovní půdy. Hmatatelně tak bylo doloženo prolínání sakrálního a profánního prostoru. Od výzkumu se očekávalo, že svými výsledky přispěje k řešení problematiky půdorysu nejstarší dosud doložené stavební fáze svatojakubského kostela, která byla dokumentována při výzkumu v roce 2001 (akce A55/2001). Zcela přesvědčivé důkazy výzkum nepřinesl, ale pokud by měla být zachována tehdy představená hypotetická rekonstrukce, tak severní stěna kostela by probíhala přibližně v trase teplovodu (některé dokumentované aktivity bylo možné interpretovat jako negativ zdi) a závěr by se musel nacházet někde v místech západní části dnešní sakristie (Černá, Zúbek 2015).

Moravské náměstí 1, parc. č. 2 (akce A065/2015). Novověk. Město. Záchraný výzkum.

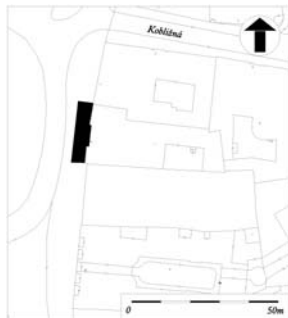
Archeologický výzkum v prostoru jižního křídla Katastrálního úřadu na Moravském náměstí 1 v Brně byl vyvolán adaptací bývalých kočáren, koníren a přílehlých chodby sousedící s ulicí Běhounskou. Katastrální úřad sídlí v prostorách náležících ke komplexu bývalého augustiniánského kláštera v Brně. Dokumentovaná část klášterních budov se nachází mimo původní středověký areál, v prostoru městského parkánu a příkopu, v blízkosti Běhounské brány.

Stavební úpravy se zastavily nad úrovní archeologických terénů. Dokumentovány byly části recentních podlah v bývalých kočárových, zdivo interiéru bývalých koníren, kočáren a přílehlé chodby včetně příslušné části točitého schodiště.

Záchraný archeologický výzkum nepřinesl žádné informace ke stavebním dějinám kláštera, jež by

byly starší než výstavba barokního konventu před polovinou 18. století, což bylo dáno i charakterem výzkumu, respektive stavebních prací (Merta 2015a).

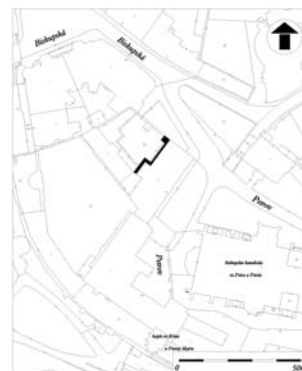
Náměstí Svobody 8, parc. č. 130, 537 (akce A069/2015). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Při pracích souvisejících se sanací průčelí domu náměstí Svobody 8 proběhl záchraný archeologický výzkum. Jak vyplývá z povahy prací, výzkum probíhal v prostoru před průčelím domu, tedy v ploše náměstí. Výzkum doložil povrchové úpravy náměstí především v období vrcholného středověku, kdy došlo k jeho dorovnání. Podařilo se také dokumentovat relikty nejstarších zděných vstupních šjí, kterými byly primárně přístupné jednotlivé, původně solitérní sklepy domu č. 8 (Peška 2015c). V tomto ohledu výzkum doplnil poznatky z roku 1997, kdy byl celý dům razantně rekonstruován (Kováčik, Merta, Peška 2001).

Petrov 9, parc. č. 322, 323 (akce A012/2015). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum doprovázel budování kanalizace ve dvoře domu Petrov 9. Dokumentovány byly především vzniklé řezy. Dům Petrov 9 je novostavbou z let 1874/1875, která zcela nahradila starší zástavbu (Borský 2005). Výzkumem se podařilo zachytit nevelký relikv vrcholně středověké kamenné zdi dokládající stavební aktivity na konci 13. století, jejichž interpretace není možná. Většinu dokumentovaných archeologických terénů tvořily novověké až recentní úpravy dvora (Kolařík 2015a).

Česká, Nádražní, Benešova a Františkánská ulice (tzv. Římské náměstí), parc. č. 575, 209/4, 3, 216/1, 286/1, 359/1 (akce A042/2015). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Celkem bylo stavebními firmami v průběhu letních měsíců položeno 25 sond za účelem zachycení neznámých sklepních prostor. Práce byly průběžně dokumentovány a výzkum byl realizován formou dohledu. V ústí ulice České bylo položeno 5 sond, které zachytily situace související s někdejší Veselou městskou branou. 6 sond vyhloubených v Nádražní a Benešově ulici zachytily zasypané někdejšího městského příkopu a recentní novověké inženýrské sítě. Pouze v jediné ze sond bylo dokumentováno zdivo barokního bastionu. Z archeologického hlediska byly nejzajímavější sondy na ulici Františkánské (v části tzv. Římského náměstí). Sondy v severní části přinesly informace o zděné i nezděné středověké zástavbě, jejíž počátky zde sahají až do závěru 12. století. Původní terén se v těchto místech nachází v úrovni cca 2 m pod současnou dlažbou. Podrobná informace o výzkumu bude publikována po ukončení zpracování (Peška 2015a).

Zelný trh, parc. č. 397 (akce A015/2014). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán realizací stavby „Zelný trh – rekonstrukce“. Probíhal v součinnosti a koordinaci se stavebními pracemi od dubna 2014 do března 2015. Z velké části byl prováděn metodou plošné exkavace archeologických situací na požadovanou základovou úroveň stavby (pláně). V případech, ve kterých byl povrch archeologických situací víceméně shodný s požadovanou niveletou pláně, došlo pouze k dohledu snižování recentních terénů mechanizací a k následnému začištění a dokumentaci odhalených situací. Popsanými způsoby došlo k ošetření celkem 22 dílčích ploch. Označeny byly jako sondy S1 až S22. V některých částech náměstí bylo při archeologickém dohledu mechanického snižování terénu zjištěno, že archeologické terény zde byly zničeny již v minulosti, a to mnohdy až pod úroveň základové spáry stavby (výkopy inženýrských sítí apod.). Tyto plochy nebyly označovány jako sondy. Jednalo se především o v menší hloubce snižované plochy chodníků (v západním koutě náměstí, podél jižní linie, atd.). Formou archeologického dohledu byly zkoumány také hlubší úrovně výkopů inženýrských sítí, které

nebyly zkoumány v rámci plošné exkavace nebo výkopů v místech, na kterých dosud plošná exkavace neproběhla.

Zelný trh se nachází v jižní části historického jádra města Brna na katastrálním území Brno-město na spojnici cest mezi někdejšími branami Brněnskou, Židovskou a Měnínskou. Náměstí je situováno na svahu klesajícím od Petrova do inundace Ponávky. Svrchní partie geologického podloží lokality tvoří kvartérní sprašová návěj pokrytá

holocénním půdním typem.

V prostoru náměstí a na přilehlých parcelách současných domů proběhla v minulosti řada záchranných archeologických výzkumů. Dosavadní výzkumy prokázaly, že jižní část historického jádra, jejíž součástí je i Zelný trh, byla osídlována již od pravěku. Náměstí bylo součástí prostoru, v němž se nacházela předměstská osada (Dřímál, Peša 1969, 39–41; Konečný 1995/1996, 15, 16; Procházka 2000, 30, 31 133–135; Richter 1936). Ta se později za přispění cizích kolonistů, kteří se usazovali především v severnějším prostoru, vyvinula ve vlastní středověké město (viz Flodr 1995; CDB IV, 79–87, č. 17; Flodr 1993).

Na Zelném trhu vzniklo jedno ze dvou hlavních tržišť města. Druhé se nacházelo na dnešním náměstí Svobody, tehdy zvaném Dolní trh (forum Inferius). V listině z roku 1293 (CDM IV, 405–409, č. 320) je Zelný trh označen jako Staré tržiště (forum Antiquum). Lze tedy předpokládat, že se jedná o tržiště starší, které navazovalo na někdejší trh předměstské osady.

Půdorys dnešního náměstí se od plochy středověkého tržiště výrazně neliší. Pouze blok domů Zelný trh 14 až 16 (severní fronta) byl v 50. letech po demolici pozůstatků historické zástavby odsunut o několik metrů severněji. V horní části tržiště stávaly masné krámy a níže pod nimi se nacházely chlebné lavice (Dřímál, Peša 1969, 1). Na náměstí byl rovněž umístěn pranýř. V severovýchodním koutě tržiště se nacházela veřejná studna, vedle ní jako zdroj vody sloužila kašna napájená prvním brněnským vodovodem ze svrateckého náhonu (Jordánková, Sulitková 1991, 313). V roce 1690 se městská rada rozhodla vybudovat kašnu novou. Její výstavba byla dokončena v roce 1695. Vznikl tak dominantní prvek celého náměstí – Parnas. V horní části náměstí bylo v roce 1729 umístěno barokní sousoší Nejsvětější Trojice.

Archeologický výzkum nepřinesl žádné výrazné doklady staršího osídlení, které by předcházelo založení města. Případné povrchové aktivity však mohly být zničeny již v minulosti, když velká část svrchní části podloží byla snesena v průběhu středověku a novověku. V jihozápadní části náměstí, kde zůstal zachován někdejší půdní horizont, se na jeho povrchu nacházela vrstva obsahující nevýrazné zlomky tuhové keramiky. Není vyloučeno, že se mohla utvářet již ve 12. století.

Pro nejstarší období města archeologický výzkum potvrdil, že tržiště postrádalo dláždění, jeho povrch nebyl upraven ani jinou formou zpevnění. Přímo do povrchu geologického podloží byly zahloubeny žlábkové, které vznikly pojezdem vozů. Na frekventovaných místech se utvořily mělké úvozy cest. Většina z nich byla později jednoduše zpevněna vrstvami kamenů a oblázků, výrazný byl často podíl zvířecích kostí a fragmentů keramiky. Tímto způsobem byly upraveny jen komunikačně nejzatiženější místa cest procházejících náměstím. Archeologický materiál získaný z těchto vrstev lze datovat do 2. poloviny 13. až 14. století. Pozdější snížení terénu náměstí nedovoluje určit, zda i ostatní povrch náměstí mohl nést v té době nějakou úpravu. Obdobně tomu je také pro mladší období. Segmenty dlažby byly dokumentovány nedaleko severovýchodního nároží Dietrichsteinského paláce (Zelný trh 8). Tuto dlažbu lze datovat do období novověku, snad mohla vzniknout v době výstavby paláce na počátku 17. století. Relikty dláždění z 19. či počátku 20. století byly dokumentovány ve východní části náměstí (před domy č. 2 a 3). Základ dláždění byl sestaven z velkých kamenů, povrch tvořil jemnější šterk.

Přísun pitné vody byl pro středověké město důležitou otázkou. Vedle soukromých studen na jednotlivých parcelách byly zřizovány veřejné studny a později i kašny napájené vodou z vodovodu. Jedna z kašen byla vybudována na Zelném trhu. Zásobována byla nejstarším vodovodem v Brně (po 1415, viz Dřímál–Peša 1969, 79; Jordánková–Sulitková 1991, 306). Tato kašna byla předchůdcem dnešní dominanty náměstí – kašny Parnas (Stehlík 1996).

Na obraze H. B. Beyera a H. J. Zeisera zachycujícím Brno za švédského obležení v roce 1645 je kašna zobrazena v severovýchodní části náměstí. V daném prostoru však archeologický výzkum nedoložil žádné její pozůstatky. Je tedy otázkou, kde nejstarší kašna na Zelném trhu stávala. Pokud bychom předpokládali, že autoři obrazu kašnu na plátně jen nepatrně prostorově posunuli, lze uvažovat o tom, že stávala v místě kašny Parnas. Nebo by jí mohlo náležet základové zdivo objevené v těsném sousedství severně od Parnasu. Na vyobrazeních z 18. století je zde zachycena dřevěná kád s vodou (nádrž), zřejmě související s vodním režimem Parnasu a snad sloužící běžnému provozu. Kád mohla využít základ starší kašny, anebo bylo základové zdivo vybudováno primárně pro ni. V tomto ohledu byl nečekaný objev zdiva v západním koutě náměstí, východně (cca 10 m) od průčelí domu č. 10. Jednalo se o základovou konstrukci přibližně kruhového půdorysu o průměru 6 m. Na severozápadní a jihovýchodní straně bylo zdivo doplněno dalšími základy čtvercového půdorysu o straně 1 až 1,20 m. Všechny konstrukce měly pozdně středověký či raně novověký charakter. Narušovaly aktivity ze 13.–14. století. Situaci tak lze interpretovat jako základové zdivo kašny.

Do dnešních dnů se zachovala pouze kašna Parnas, o jejíž výstavbě rozhodla městská rada v roce 1690. Dílo bylo dokončeno v roce 1695 (Jordánková–Sulitková 1991, 313). Vodu do této kašny přiváděla vodovodní štolka, která byla odhalena při stávajícím výzkumu. Vybudována byla z cihelného zdiva a opatřena valenou klenbou.

Při archeologickém výzkumu bylo objeveno několik dřevěných vodovodů pro pitnou vodu. Poměrně překvapivá byla četnost těchto vodovodů. Víme však, že řada z nich fungovala v časové následnosti. V jejich počtu se snad může odrážet malá trvanlivost dřevěného potrubí. Datovat je lze do pozdního středověku a raného novověku (předběžně 15.–17. století).

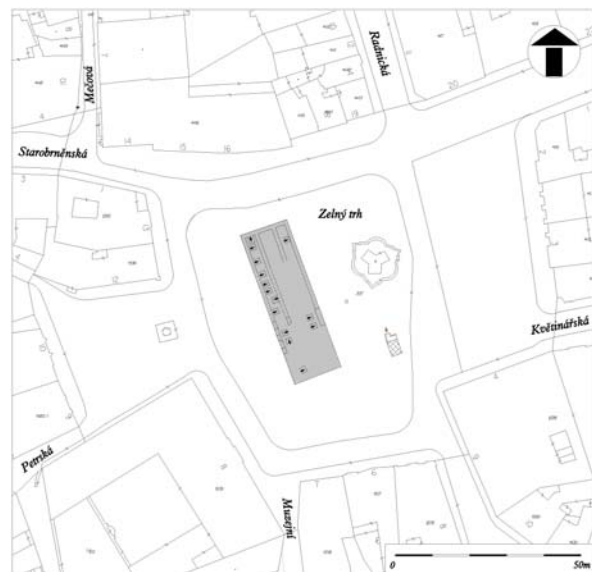
Archeologický výzkum nedoložil žádné situace, které by svědčily o systematictější řešení problematiky odvodu odpadní a dešťové vody. Na Zelném trhu byla odpadní voda stahována zřejmě po

povrchu za využití svažitého terénu. Kanalizační síť začala být systematictěji budována až v 19. století. Několik cihelných stok s valenou klenbou bylo zachyceno i při archeologickém výzkumu.

Sklepy se rozprostírají pod velkou částí náměstí. Byly přístupné z jednotlivých měšťanských domů, ke kterým patřily. Nejstarší ze sklepů mají původ již v období gotiky, největší rozkvět jejich výstavby však nastal až v období baroka, v 17. a 18. století. Stavební práce při rekonstrukci náměstí se těchto prostor víceméně nedotkly. Zachyceny a dokumentovány byly pouze vyžděné větrací otvory.

Archeologický výzkum odkryl na dvě desítky zahloubených situací, které lze interpretovat jako suterénní prostory. Objekty se dělí do dvou základních kategorií. První byly tvořeny zděnými konstrukcemi s valenou klenbou. Druhou kategorií představovaly sklepy kopané či ražené do podložních vrstev (vyžděny byly v některých případech pouze vstupní části). U některých z nich lze předpokládat dřevěnou konstrukci, v jiných případech se mohlo jednat o „klasické“ lochy bez podpůrné konstrukce. Velká část sklepních prostor měla středověký původ. Všechny zanikají nejpozději do poloviny 17. století.

Většina sklepů se koncentrovala v západní části náměstí, kde tvořila podsklepení jednoho z významných objevů archeologického výzkumu – doposud neznámé budovy, jež stávala na ploše náměstí. Ve středověku měla tato budova dřevěnou nebo dřevohliněnou konstrukci, ke které náležely nezděné sklepy. Tyto sklepy nahradily následně, ještě v období středověku, sklepy zděné. Později, v průběhu raného novověku, byla dřevohliněná případně částečně zděná stavba nahrazena budovou zděnou (převážně z cihel) v celém rozsahu. Její rozměry lze na základě nálezové situace rekonstruovat na 42 × 13 m. Tuto stavbu, dispozičně řešenou jako podélný trojtrakt, je možné připsat masným krámům. V krajních traktech se nacházely vlastní krámy, střední trakt byl průchozí. Do daného prostoru umisťují masné krámy i písemné prameny, ze kterých se také dovídáme, že v 1. polovině 17. století došlo k jejich přesunutí do dnešní Květinářské ulice.

Nezděné suterénní prostory a destrukce snad lochu byly zaregistrovány také ve východním sousedství Parnasu. Zanikly někdy ve 14. století. Další středověký či raně novověký sklep, zděný z cihel, byl objeven v prostoru jižně od kašny. Zanikl zřejmě v 17. století.

Víme tedy, že na Zelném trhu v období středověku a raného novověku stávalo několik budov a náměstí tak v porovnání s dnešním stavem nebylo tak „holé“. Lze spekulovat, že k odstranění těchto staveb došlo v souvislosti s výstavbou Dietrichsteinského paláce (k paláci např. Kroupa 2005), když kardinál František z Dietrichsteina zasáhl do vzhledu a zřejmě i tržní funkce náměstí.

Archeologický výzkum odkryl ve východní části náměstí, v místech, kde zobrazují ikonografické prameny pranýř, základové zdivo kruhového půdorysu o průměru 5 m. S velkou pravděpodobností ho lze spojovat právě s pranýřem. Charakter zdiva tuto konstrukci umožňuje datovat do pozdního středověku.

Archeologický výzkum realizovaný při rekonstrukci Zelného trhu se rozsahem zkoumané plochy zařadil mezi největší počiny svého druhu, které se uskutečnily v rámci jádra města Brna a jeho historických předměstí. Obrovský je také objem získaných informací. Vyčleněno a dokumentováno bylo více jak dva tisíce stratigrafických jednotek. Podařilo se získat velkou kolekci movitých nálezů především z historického období, ale také z éry pravěku. Výsledky archeologického výzkumu představují význačný přínos pro celkové vyhodnocení historického a topografického vývoje daného prostoru od pravěku až do dnešních dnů.

K. Ú. DOLNÍ HERŠPICE

Jižní náměstí 1, parc. č. 27/3 (akce A055/2015). Raný a vrcholný středověk. Aktivita. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum doprovázel hloubení sklípku v místech parcely dnes již neexistující usedlosti, kterou nahradila v minulém století novostavba. V průběhu výzkumu na nevelké ploše byla dokumentována stratigrafie raně a vrcholně středověkého souvrství o mocnosti cca 2,5 m. Nejstarší aktivity můžeme klást do 10. až 11. století. Dokumentované

situace byly interpretovány jako odpadní nebo komunikační vrstvy, nepodařilo se zachytit žádnou aktivitu, která by mohla být interpretována jako pozůstatek obydlí nebo zásobní jámy. Tento drobný výzkum tak doplnil naše znalosti o osídlení prostoru intravilánu Dolních Heršpic a doložil kontinuitu jeho osídlení (Peška 2015b). Jižní náměstí 11, parc. č. 4 (akce A107/2014). Středověk, novověk. Sídliště. Záchraný výzkum. Záchraný archeologický výzkum v rodinném domě č. 11 byl zahájen v prosinci 2014 a pokračoval i v zimních měsících následujícího roku. Stojící stavba usedlosti pochází z počátku 19. století. V rámci celého objektu byly postupně archeologicky snižovány podlahy všech místností na úroveň určenou projektantem. Archeologicky byly také vyhloubeny dvě statické sondy ve světnicích při ulici. V rámci dosud neukončeného výzkumu se prozatím podařilo částečně poodhalit půdorys staršího domu ze 17. až 18. století, jehož zdivo z nepálených cihel bylo dochováno těsně pod podlahou a nášlapové úrovně jeho středověkých dřevohliněných předchůdců. Nejstarší sídlištní aktivity můžeme zasadit do závěru 12. či počátku 13. století. Půdní typ s pravěkými nálezy byl zachycen cca 2 m pod prkennou podlahou dnešní světnice.

K. Ú. KOMÁROV

Plotní, parc. č. 129/1,3,5,15; 560/157; 1266/19; 1286/1, 2 (akce A002/2015). Novověk. Geologický reliéf, navážky. Záchraný výzkum.

V souvislosti se stavebními pracemi provázejícími stavbu „Tramvaj Plotní, soubor staveb; 1. etapa“ proběhl záchraný archeologický výzkum realizovaný formou dohledu (Merta 2015b).

Zkoumaná plocha se nachází na území Komárova na východní a západní straně Ponávky, mezi ulicemi Trnitá a Masná. Podloží lokality tvoří kvartérní sedimenty pleistocénu (fluviální písky a písčité štěrky středního pleistocénu) a holocénu (hlinitopísčité sedimenty vázané na tok řeky Svratky). Nadmořská výška terénu se pohybuje okolo 199 m. Důležitý prvek představuje bývalá vodoteč Ponávky, do které byl někdy ve středověku či raném novověku sveden tzv. Svitavský náhon.

Zájmové území vzhledem ke svým geologickým poměrům nebylo v historické době osídleno, bylo zřejmě jen hospodářsky využíváno. Zástavba se do těchto míst dostala až v průběhu 20. století. Zda podobná situace byla i v obdobích předchozích (pravěk a protohistorie), nelze z velmi kusých archeologických situací rozhodnout.

V průběhu výzkumu nebyly zachyceny žádné archeologické situace natož terény. Nebyly zaznamenány žádné historické atrefakty či ekofakty související s lidskou činností, a to ani v přenesených polohách. Dokumentovány tak byly pouze geologické poměry a vývoj reliéfu říční nivy. Výzkum doložil, že západní strana vodoteče byla v minulosti v rámci různých

stavebních úprav průmyslového objektu upravována, respektive navýšena recentními navážkami obsahujícími nejrůznější spektrum odpadu a stavebních sutí. Tyto navážky se ukládaly na geologickém podloží. Na straně východní pak bylo zaznamenáno pouze geologické podloží.

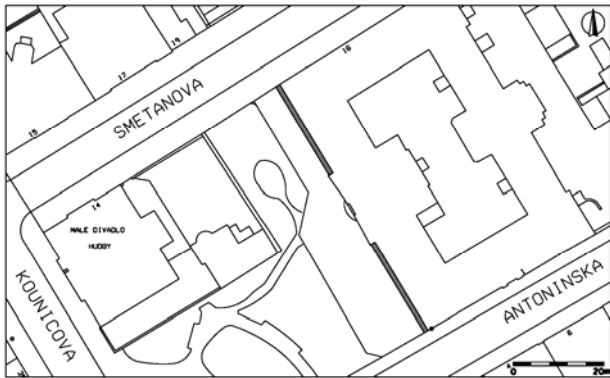
K. Ú. STARÉ BRNO

Kopečná 17, parc. č. 1206, 1207/1 a 1267/1 (akce A015/2015). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti s výstavbou bytového domu. Jeho první etapa probíhala předstihově formou rozsáhlejší sondy při ulici Kopečná. Následně byly dohledovány a dokumentovány přeložky stávající kanalizace a budování nové kanalizace v ulici Jircháře. V prostoru staveniště pak byly položeny dvě sondy za účelem ověření archeologické stratigrafie. Dohledovány byly zemní práce v celém rozsahu (Kolařík 2015b). Výzkum je ve fázi zpracování, referováno o něm bude příště.

K. Ú. VEVEŘÍ

Antonínská ulice, parc. č. 1400/2 (akce A063/2015). Novověk. Hřbitov, město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s odvlhčením zdiva před západním průčelím budovy rektorátu Vysokého učení technického v Brně na ulici Antonínská byl ve dnech 29. 10. 2015 až 3. 11. 2015 uskutečněn záchranný archeologický výzkum. Stavební práce nebyly z důvodu omezeného rozsahu předem nahlášený. Po zachycení prvních lidských kosterních ostatků byla na místo stavby přivolána Policie ČR a následně archeolog. Vzhledem k faktu, že se na stavbou zasaženém prostoru nacházel v minulosti

městský hřbitov, bylo zřejmé, že nalezené kosterní ostatky náleží právě tomuto hřbitovu. Po dohodě s investorem a stavbou bylo ihned přistoupeno k záchrannému archeologickému výzkumu, který měl za úkol zdokumentovat a vyzvednout ještě nezničené archeologické situace.

V roce 1784 bylo nařízením císaře Josefa II. zakázáno pohřbívat zemřelé uvnitř obydlených osad, v kostelech a klášterních kryptách a město Brno muselo řešit přesun hřbitova do nové polohy, vzdálenější od městské zástavby. Potřebný prostor se našel severně města poblíž městského dvora, v místech dnešní Kounicovy ulice při křižovatce s ulicí Antonínskou. Otevřen byl 20. prosince 1785 a určen byl pro pohřbívání zemřelých z městských farností u sv. Jakuba, sv. Petra, sv. Janů, sv. Magdaleny a sv. Tomáše, katolíků i evangelíků. Areál nejstarší části hřbitova se rozkládal na ploše 3,5 ha. (Černoušková, Menšíková 2002, 213).

Na hřbitově bylo zpočátku pohřbíváno bez zvláštního řádu, teprve roku 1824 byl rozdělen na deset ročních polí. Čestná místa se nacházela především při obvodových zdech, které umožňovaly i osazení honosných náhrobků. Již roku 1832 vyvstala vzhledem k nedostatku místa potřeba rozšíření hřbitova, která se uskutečnila roku 1836 rozšířením jeho prostoru k severu (pro představu v letech 1810 – 1830 bylo na hřbitově pohřbeno 11 574 osob). Další rozšíření hřbitova bylo uskutečněno v letech 1846 a 1851, kdy vznikl čestný půlkruh dochovaný v půdorysu Tyršova sadu dodnes. Další, ovšem již provizorní rozšíření hřbitova následovalo v roce 1866 a od té doby již téměř každý další rok (1867, 1868, 1869, 1870 1872 1876, 1878, 1879) až do zrušení hřbitova v roce 1883, kdy bylo pohřbívání přeneseno na dnešní Ústřední hřbitov na Vídeňské ulici. Po ukončení pohřbívání bylo o hřbitov i nadále pečováno a docházelo k exhumacím zemřelých a jejich přemísťování na

Ústřední hřbitov, které pokračovalo až do roku 1913. V letech 1902 – 1903 vznikla na části hřbitova botanická zahrada a v roce 1907 severně od ní městský park. Botanická zahrada po 1. světové válce pomalu upadala a nakonec splynula s Tyršovým sadem. V roce 1908 byla prodána další část hřbitova na stavbu zemské vyšší reálky (dokončena roku 1911). K dalšímu zmenšení původního hřbitova došlo v letech 1928 – 1929 výstavbou funkcionalistického Husova sboru a Sokolského stadionu (Černoušková, Menšíková 2002, 214–221).

Stavbou byly hloubeny dva výkopy těsně přiléhající k budově rektorátu, každý v délce 22, 5 m a šířce cca 1 m, které byly ručně kopány do hloubky 5 m od původního povrchu.

Geologické podloží je ve zkoumaném prostoru tvořeno dvěma základními horizonty. Svrchní horizont, tvořený černozemí, nebyl výzkumem zachycen, neboť byl již v daném prostoru odstraněn v minulosti. Spodní horizont pak představuje mohutná kvartérní sprašová návěj.

Pravěké osídlení nebylo výzkumem zjištěno. Nejstarší zachycenou aktivitu představuje část novověkého městského hřbitova. Dokumentováno bylo 14 hrobových jam a 6 pohřbů, které se nacházely již pouhých 40–60 cm pod úrovní dnešní komunikace, v úrovni 227, 70 m n. m. v severní sondě a 227, 40 m n. m. v jižní sondě. Pět hrobových jam bylo dokumentováno již pouze na profilu, ale ze zjištěné situace lze předpokládat, že jejich zásypy, včetně lidských pohřbů, jsou stále dochovány pod úrovní dnešní komunikace. Čtyři hrobové jámy, včetně pohřbů v nich uložených, byly vzhledem k omezené ploše výzkumu zkoumány většinou jen částečně a taktéž mohou být jejich části dochovány mimo zkoumanou plochu. Pět hrobů bylo z větší části zničeno již při výstavbě budovy Antonínská 1.

Na základě informací získaných výzkumem, především však díky starším nálezům můžeme dobře charakterizovat i pohřební ritus novověké městské společnosti. Zemřelí byli ukládáni do dřevěných rakví, které mohly být opatřeny kovovými madly. Zbytky dřevěných rakví byly jednoznačně zachyceny ve 3 hrobových jamách a ze zásypu jednoho z hrobů pochází i kovové madlo. Někteří zemřelí však mohli být pohřbeni i bez rakve. Spíše ojediněle, zvláště u dětských pohřbů, se pak můžeme setkat i s uzamčenými zinkokalovými rakvemi.

Mrtví měli ruce uložené v klíně, na břiše nebo na prsou. Časté jsou i doklady uložení ostatků předchozího pohřbu v hrobové jámě za hlavou nebo u chodidel následujícího pohřbu, někdy byla dokonce pod zemřelým vykopána menší jáma, do které byla uložena malá rakev se složenými ostatky předcházejícího pohřbu. Často se však kosti starších pohřbů nacházejí pouze roztroušeny v zásypu hrobu a výjimkou není ani dvoj- i trojnásobné uložení zemřelých nad sebou. Nejčastějším prvkem funerální výbavy bývá jednoduchý plechový kříž z mědi, původně připevněný na dřevěném jádře a uložený na prsou, nebo v klíně zemřelého. Časté jsou nálezy růženců, litých křížků a medailonků s náboženskými motivy. S oděvem pohřbených pak souvisí nálezy knoflíků, kožené obuvi, či jiných součástí oděvu.

Z dalších aktivit, nepochybně již recentního stáří, byly dokumentovány dva výkopy, které mohou souviset s výstavbou budovy Antonínská 1.

K. Ú. ZÁBRDOVICE

Ulice Milady Horákové, parc. č. 533/1, 533/2 (akce A10/2014). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum

Archeologický výzkum se uskutečnil v souvislosti se stavbou „Brno, Milady Horákové – rekonstrukce kanalizace a vodovodu“. Terénní část výzkumu proběhla od 19. 3. 2014 do 2. 3. 2015.

Výzkum potvrdil, že západní část ulice je usazena na tělese hráze někdejšího Hutterova rybníka. Dokumentovány byly relikty zástavby, která se po jeho zániku začala v těchto místech rozvíjet během 19. a 20. století a jejíž část se nedočkala dnešních dnů. Ve

východní části ulice budované nově ve 40. letech 20. století prostřednictvím hlubokého zářezu do svahu, byla většina archeologických situací a rovněž svrchní část geologického podloží zničena (Černá, Zapletalová, Zůbek 2015).

Literatura a prameny

- CDM IV: Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae IV. A. Boček (ed.): Olomouc 1845.
- Borský, P. 2005: Farní budova čp. 268 (k. ú. Brno-město) na Petrově č. 9. Stavebněhistorická dokumentace k zástavbě Biskupské ulice. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Černá, L., Zůbek, A. 2015: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Rekonstrukce SCZT pára x HV – historická část města Brna, Jakubské náměstí“. Rkp. nálezové zprávy č. j. 9/15. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Černá, L., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2015: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Brno, Milady Horákové rekonstrukce kanalizace a vodovodu“. Rkp. nálezové zprávy č. j. 3/15. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Černoušková, D., Menšíková, M. 2002: Tyršův park, jeho minulost a současnost. In: F. Novák (red.): Brno v minulosti a dnes 16. Brno: Magistrát města Brna, 213–239.
- Dřímal, J., Peša, V. (eds.) 1969: Dějiny města Brna 1. Brno: Blok.
- Flodr, M. 1993: *Iura originalia civitatis Brunensis. Privilegium českého krále Václava I. z ledna roku 1243 pro město Brno.* Brno: SNIP a Co., a. s., Archiv města Brna.
- Flodr, M. 1995: Privilegium města Brna z roku 1243 a jeho velké dědictví. In: F. Zřídka Veselý (red.): Brno v minulosti a dnes 13. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 23–37.
- Flodr, M. 2005: Pamětní kniha města Brna z let 1343–1376 (1379). Brno: Matice moravská.
- Holub, P., Kováčik, P., Merta, D., Peška, M., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2003: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2002. Přehled výzkumů 44 (2002), 57–101.
- Jordánková, H., Sulitková, L. 1991: Zásobování města Brna vodou ve středověku (K 900. výročí první zmínky o Brně). *Vlastivědný věstník moravský* 43, 304–316.
- Kolařík, V. 2015a: TD A012/2015: Petrov 9 – kanalizace. Terénní dokumentace. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Kolařík, V. 2015b: TD A015/2015: Kopečná 17 – novostavba BD. Terénní dokumentace. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Konečný, L. 1995/1996: Počátky Brna ve světle nejnovějších poznatků. *Forum Brunense* 1995/1996, 7–20.
- Kováčik, P., Merta, D., Peška, M. 2001: Archeologický výzkum parcely na nám. Svobody č. 8. In: B. Fabiánová (ed.): *Zprávy Státního památkového ústavu v Brně* 5/2001. Brno: Státní památkový ústav, 36–43.
- Kroupa, J. 2005: Dietrichsteinský knížecí palác. In: T. Jeřábek, J. Kroupa a kol.: *Brněnské paláce. Stavby duchovní a světské aristokracie v raném novověku.* Brno: Barrister & Principal, 93–136, 227–233.
- Kroupa, J., Šeferisová-Loudová, M., Jakubec, O. 2015: Chrám sv. Jakuba. In: J. Kroupa (ed.): *Dějiny Brna 7. Uměleckohistorické památky. Historické jádro.* Brno: Statutární město Brno, Archiv města Brna, 259–296.
- Merta, D. 2015a: Brno – KÚ pro Jm kraj – Krajský archiv (I. etapa). Záchranný archeologický výzkum. Rkp. nálezové zprávy č. j. 15/15. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Merta, D. 2015b: Tramvaj Plotní, soubor staveb; 1. etapa. Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu. Rkp. nálezové zprávy č. j. 3/15. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.

- Merta, D., Peška, M. 2006: Městská archeologie, památková péče a žijící město. Zprávy památkové péče 66(2), 123–126.
- Merta, D., Peška, M. 2015: TD A070/2015: Kostel sv. Jakuba – elektroinstalace. Terénní dokumentace. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Peška, M. 2015a: TD A042/2015: Sanace podzemí, bloky č. 6, 8, 21a, 48c. Terénní dokumentace. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Peška, M. 2015b: TD A055/2015: Dolní Heršpice 1 – sklípek ve dvoře. Terénní dokumentace. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Peška, M. 2015c: TD A069/2015: Náměstí svobody 8, sanace vlhkosti průčelí. Terénní dokumentace. Uloženo: Archiv Archaia Brno o. p. s.
- Procházka, R. 2000: Zrod středověkého města na příkladu Brna (k otázce odrazu společenské změny v archeologických pramenech). In: M. Ježek, J. Klápště (eds.): Brno a jeho region. *Mediaevalia archaeologica* 2. Praha, Brno: Archeologický ústav AV ČR, Praha, Brno, 7–158.
- Richter, V. 1936: Z počátků města Brna. *Časopis Matice moravské* 60, 257–314.
- Stehlík, M. 1996: Kašna Parnas od Johanna Bernharda Fischera z Erlachu. Brno: Památkový ústav v Brně.
- Zůbek, A. 2014: Hřbitov při kostele sv. Jakuba v Brně. Vyhodnocení archeologických poznatků. Rkp. disertační práce. Uloženo: Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

2.3 ZAV společnosti Archaia Brno o. p. s. – pracoviště Jihlava

Božejov – Ondřejov, obchvat I/34: doklady odlesňování na počátku 13. století

Nejnovejším příspěvkem k poznání středověkého odlesňování jižního Pelhřimovska je odkryv reliktu podmáčeného lesního porostu u Ústrašína na samém horním toku Želivky (výzkum Archaia Brno o. p. s. 2015). Lokalita se nachází ve výšce okolo 560 m a asi 1000 m JJZ od kostela v Ústrašíně. Lze ji charakterizovat jako mělkou podmáčenou pramennou pánev krátké vodoteče vtékající zleva do Hejlovky (jméno horního toku Želivky). Na nepropustných zvětralinách a glejích se pozůstatky lesního porostu dochovaly díky anaerobním půdním podmínkám, kdy po odlesnění došlo k eroznímu odnosu a následně sedimentaci, která pozůstatky dřevin konzervovala. Plošně zde byly mezi kořeny smýcených stromů dokumentovány stopy sekání i vypalování. Ze čtyř vzorků mladých smrkových větvíček se AMS 14C měření u dvou shodují. S pravděpodobností 95,4 % je to interval 1168–1266 a v druhém případě s pravděpodobností 95,4 % interval 1157–1264 po kalibraci (Goslar 2015).

Při průzkumu okolí tvrze byly ve spolupráci s detektoráři plošně nasazeny detektory kovů. Díky rozsahu prospekce bylo možno zdokumentovat hospodářské zázemí hrádku Ustrašín a v roce 2017 pak vlastní hrádek a okolí. Získaná data a nálezový fond bude zpracován v rámci bakalářské oborové práce.

Počátky – Palackého náměstí: zajímavý obraz středověké a raně novověké populace

V roce 2015 provedlo jihlavské pracoviště společnosti Archaia Brno o. p. s. plošný záchranný výzkum při rekonstrukci Palackého náměstí v Počátkách. Odkryty byly situace související se založením města v 2. polovině 13. století a s jeho provozem ve vrcholném a pozdním středověku, většina archeologických situací se však týkala 16.–19. století. Nejmladší zkoumané situace pocházely z počátku 19. století, kdy došlo k uzavření starších situací na náměstí kamennou zádlažbou.

Nejstarší zachycenou archeologickou situací ve městě Počátky představuje objekt s. j. 0518 před domem č. p. 6. Suterén dřevohliněné nadzemní stavby lze datovat do druhé poloviny 13. století, jeho zánik na přelom 13. a 14. století. Objekt s. j. 0518 přinesl zásadní informace k podobě nezděné architektury, keramické produkce a využití krajiny v okolí města Počátky na přelomu 13. a 14. století.

V objektu byla provedena archeobotanická analýza podlahových a zánikových vrstev. Vzorek ze zánikové výplně objektu obsahoval unikátní soubor zuhelnatělého lnu s příměsí dalších polních plodin.

Archeologický výzkum přinesl nové poznatky k historii a stavebnímu vývoji kostela sv. Jana Křtitele. Bylo zdokumentováno několik zaniklých přístaveb kostela i gotické opěráky staršího středověkého presbytáře, který byl výrazně přestavěn po požáru r. 1662. V prostoru presbytáře byly odkryty hroby, které se jednoznačně nacházely stratigraficky pod gotickými opěráky, nebo byly stavbou presbytáře poškozeny. Lze tedy uvažovat, že kostelu současné velikosti předcházela v době počátků města menší sakrální stavba, obklopená hřbitovním okrskem, později poškozeným výstavbou.

V prostoru okolo kostela byl prozkoumán areál městského hřbitova zaniklého na počátku 19. století. Na základě orientace hrobů a jejich výbavy předpokládáme několik etap ukládání zemřelých od vrcholného středověku do zániku hřbitova. Hřbitovní okrsek byl v období středověku a novověku vymezen kamennou zdí, nicméně některé hroby se nacházely mimo něj. Lze uvažovat, že by se mohlo jednat o pohřby starší, předcházející výstavbě hřbitovní zdi.

Výsledky antropologické analýzy vyzvednutých jedinců odpovídají stavu zachování koster. Z výše uvedeného vyplývá, že pouze 26 % populace se nedožilo dospělosti, avšak toto číslo je pravděpodobně zkresleno nedochováním koster malých dětí. Jinak se toto pohřebiště skládá z populace s poměrem pohlaví 1 : 1,17 (Ž : M), průměrnou výškou postavy 165 cm, ani varietami a patologickými procesy nijak zvláště nevymyká podobným pohřebištím srovnatelně datovaným na území Moravy. Na základě zkoumaných patologických procesů byla zjištěna častá přítomnost stresu v dětství. Tímto stresem je míněn například nedostatek důležitých živin ve stravě nebo vážné virové či bakteriální onemocnění. Kostry povětšinou vykazovaly známky značného opotřebení a to i u relativně mladých jedinců, což vypovídá o velké fyzické námaze v průběhu života. V případě úrazu či nemoci se těmto lidem nedostávalo způsobů léčeni na příliš vysoké úrovni; toto lze pozorovat například v podobě křivě srostlých zlomenin, častých zánětů a zubů, po nichž zubní kaz zanechal pouze kořeny.

Goslar, T. 2015: Report on C-14 dating in the Poznań Radiocarbon Laboratory. Job No. 10020/15. Poznań. Nepublikovaná zpráva.

3. DALŠÍ VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST V ROCE 2015

Součástí práce odborných pracovníků naší společnosti zůstává vědecká a výzkumná činnost a další vzdělávání v oboru. Tyto aktivity vedou nejen k dlouhodobému zkvalitňování metodiky terénního výzkumu a jeho následného zpracování, ale i k vlastnímu zpracování jednotlivých výzkumů do formy odborných publikací. Prostředky na tuto činnost se snaží pracovníci společnosti získávat: 1) z externích zdrojů (veřejné soutěže o grantové programy a programové projekty); 2) dále je tato činnost hrazena v rámci fáze zpracování jednotlivých výzkumů, systematicky však sleduje odborné cíle v jednotlivých výzkumných oblastech (např. paleobotanický výzkum, geologický a geoarcheologický výzkum atd.). Komplexní zpracování těchto dílčích výsledků z jednotlivých výzkumů je zařazeno mezi Interní výzkumné projekty schválené odbornou radou společnosti.

Pracovníci naší organizace jsou také podporováni v dalším oborovém univerzitním vzdělávání, zvláště v magisterských a doktorských studijních programech. V září dokončil doktorské studium Mgr. Marek Peška (Ph.D.), v lednu magisterské Bc. Pavel Staněk (Mgr.), studenty doktorského programu jsou: Mgr. Miroslav Dejmal, Mgr. Petr Holub, Mgr. Šimon Kochan, Mgr. Václav Kolařík, Mgr. Lenka Sedláčková a Mgr. Jakub Těsnohlídek (všichni obor archeologie ÚAM FF MU).

3.1 Projekty řešené za podpory grantových agentur

3.1.1 P405/11/1729 Veselí nad Moravou středověký hrad v říční nivě

Od roku 2011 začal čtyřletý projekt zaměřený na interdisciplinární zpracování záchranného archeologického výzkumu, který od roku 2008 probíhal v prostoru zámku ve Veselí nad Moravou.

V roce 2015 byl ukončen celý grant a to vydáním závěrečné monografie o rozsahu 382 stran. Na monografii se podílelo celkem 27 autorů. Grant, jehož hlavním řešitelem bylo naše pracoviště, byl realizován s Geologickým ústavem AV ČR, Západočeskou univerzitou v Plzni a Mendelovou univerzitou v Brně. Pomocí či radou se zapojili v podstatě všichni zaměstnanci společnosti. Hlavně se ale podíleli Miroslav Plaček (řešitel), Miroslav Dejmal a David Merta (spoluřešitelé), Lenka Sedláčková (zpracování keramiky, sazba), Aleš Hoch (dřevěné a kožené artefakty), Hedvika Sedláčková (skleněné artefakty) a Lucie Černá (technická redakce). Zvláště je třeba vyzdvihnout nasazení technických redaktorek Lucie Černé a Lenky Sedláčkové, které zvládly v krátkém čase nasázet monografii v profesionální kvalitě. Grant, jehož výstupem bylo kromě samotné monografie i třináct recenzovaných článků, byl úspěšně obhájen před GA ČR a výsledná monografie byla příznivě přijata v publikovaných recenzích.

3.1.2 DF13P01OVV005 Historické využívání krajiny Českomoravské vrchoviny v pravěku a středověku

Také v roce 2015 pokračovaly práce na grantu NAKI MK ČR. Z našich zaměstnanců se na grantu podíleli Petr Hrubý (sekce Výrobní a těžební areály), a dále účastníci Marek Peška (Středověké vesnice), David Merta (Středověké vesnice), Miroslav Dejmal (Feudální sídla), Václav Kolařík (Středověké vesnice) a Petr Hejhal (Pravěké osídlení, výrobní a těžební areály). Zaměstnanci se věnovali práci v jednotlivých sekcích a to jak sběrem dat v terénu (odběr vzorků, prospekce, zaměřování lokalit), tak při přípravě rešeršů a plnění výsledné databáze.

V roce 2015 se podařilo realizovat v rámci projektu výstavu „Zmizelý svět středověkého hornictví na Českomoravské vrchovině“ i s katalogem (P. Hrubý a kolektiv). Dále se podařilo certifikovat u MK odbornou metodiku „Dokumentace torzálních feudálních sídel“ (M. Dejmal a kolektiv)

3.1.3 GAČR P 405/12/1411 Renesanční sklo a počátky barokního sklářství v archeologických nálezech regionu středního Podunají

V roce 2013 byl zahájen tříletý projekt podporovaný GAČR, jenž byl zaměřen na problematiku skleněných předmětů denní potřeby z období renesance. Řešitelkou projektu je PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.

Práce na projektu „Renesanční sklo a počátky barokního sklářství v regionu středního Podunají, GAČR P 405/12/1411“ se v letech 2012–2015 zúčastnil kolektiv pracovníků, složený z řešitelek Hedviky Sedláčkové za Archaia Brno o.p.s. a Danu Rohanovou za Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze. Slovenskou část regionu zastupovali Branislav Lesák a Petra Šimončíčová Koošová z Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave, Dolní Rakousko Kinga Tarcsay z Museen der Stadt Wien – Stadtarchäologie Wien. Pasáže o historickém pozadí výskytu skla v Brně a Bratislavě připravili Dana Zapletalová (Archaia Brno o. p. s) a Frederik Federmayer (FF Univerzita Komenského v Bratislave). Technické práce na úpravách kresebné dokumentace a přípravě obrázků zajišťovala průběžně Lenka Sedláčková z Archaie Brno o. p. s., fotodokumentaci nálezů, které jsou většinou uloženy v Muzeu města Brna, prováděl Miloš Strnad z této instituce.

Smyslem a cílem projektu bylo shromáždění reprezentativního vzorku renesančního a barokního skla z archeologických výzkumů v poměrně malé oblasti středního Podunají, zahrnující jižní Moravu, západní Slovensko a část Dolního Rakouska, která byla po roce 1526 spojena do jednoho státního celku – Rakouské monarchie. Následné vyhodnocení nálezů mělo prezentovat specifika jednotlivých oblastí v kontextu historického vývoje renesančního skla i přechod ke sklu v době baroka. Metodami vyhodnocení byl typologický rozbor nálezů i chemické složení skla. Obě metody se vzájemně podporovaly a měly stejný význam.

V první řadě bylo nutné shromáždřit a dokumentovat materiál především z Brna, Bratislavy a Vídně. Z Brna byly dokumentovány nálezy z 55 objektů na 24 parcelách; z Moravy byl dále zahrnut materiál z Kroměříže, Mikulova, Olomouce a Prostějova, z novokřtěnského dvora ve Strachotíně, z hradů/zámků Buchlov, Lukov a Veselí nad Moravou a ze skláren v Pustých Žibřidovicích a Olomučanech. Z Bratislavy byly zpracovány nálezy ze 13 objektů na 11 parcelách (včetně Bratislavského hradu) a byl zahrnut nově zpracovaný materiál z kúrie v Častej, z Vídně z 10 objektů na sedmi parcelách. Do celkového kontextu byly zahrnuty dříve publikované nálezy z několika dolnorakouských hradů a zámků a zejména soubor ze sklárny v Reichenau im Freiwald. Ve většině se však jednalo o nově zpracované a nepublikované nálezy se zahrnutím dříve zveřejněných.

Materiál pocházel ze závěru 15. až 2. poloviny 18. století s těžištěm mezi léty ca 1550–1750. Vývojové tendence v tvarech i složení skla „od gotiky k renesanci“ doložilo několik

nových souborů z 1. poloviny 16. století jak z Brna, tak z Bratislavy, přičemž z Bratislavy byly kompletně zpracovány a publikovány i nálezy středověkého skla (ca 1200–1550); z Moravy i Dolního Rakouska středověké sklo bylo zpracováno a publikováno již dříve. Pro porozumění vývoje v časovém sledu i širším evropském kontextu nelze dějiny skla posuzovat pouze v úzce vymezeném úseku jak časovém, tak územním. Z důvodu seznámení se se sklem v okolních zemích navštívily řešitelky Budapešť, Visegrád a Pomáz v Maďarsku (2. polovina 15. – 1. polovina 16. století) a Hall v Tyrolích (1534–1635), kde se seznámily s doklady, významnými pro vývoj středoevropského skla.

Z uvedených cest do Maďarska i Rakouska získaly nejen poznatky o typech skla, ale i o jeho výrobě, konkrétně ve sklárnách v Pomázu, Visegrádu a Hall. Díky laskavé vstřícnosti vedoucích výzkumů a muzeí řešitelky obdržely rovněž několik desítek vzorků pro chemické analýzy skla z výše uvedených lokalit, které doplnily soubor 556 nově provedených analýz vzorků z lokalit na Moravě, v Bratislavě a Vídni a umožnily tak srovnání i stanovení proveniencí.

Sklo v renesanci mimo Itálii bylo zásadně ovlivněno tvarovým i technologickým vývojem v Benátkách, který byl zahájen na počátku 2. poloviny 15. století. Vývoz luxusního benátského skla do okolních zemí je v archeologických nálezech doložen jen vzácně; z hlediska zkoumaného regionu pocházejí nejčtenější nálezy nádob z území dnešního Maďarska včetně dnešního Slovenska a to zejména z doby vlády Matyáše Korvína (1459–1490). Významný soubor nejméně 11 nádob byl doložen v Bratislavě, na Moravě několik nádob benátské proveniencí pochází z Brna a Olomouce, v dalších zemích, mimo vládu Matyáše Korvína, zatím nebyly zjištěny.

Benátské sklo v novém stylu zároveň inspirovalo a ovlivňovalo i tvarovou náplň skláren, opět především v Uhrách, jak ukazují nálezy ze skláren v Pomázu a Visegrádu, ale i z královských rezidencí v Budě, Visegrádu a dalších sídel. Odras benátské výroby je patrné i na některých výrobcích a zejména v oživení výroby skla na Moravě a to rovněž v době, kdy Morava byla součástí Uherského království.

Přechodu k čistě renesančnímu stylu je v náplni odpadních jímek patrné kolem poloviny 16. století. Styl se stal jednotný v celé Evropě, ovšem s odlišnostmi poplatnými předchozímu vývoji i současné ekonomické a politické situaci. Rozdíly mezi jednotlivými oblastmi Středního Podunají můžeme nejlépe demonstrovat na pohárech, které se v renesanci staly hlavním tvarem nápojového skla. Vzhledem k tomu, že i regionální výroba kopírovala nebo napodobovala benátské poháry a pokrok v technologii výroby umožňoval i regionálním sklárnám vyrábět kvalitní téměř bezbarvé sklo, pomohly v řadě případů chemické analýzy určit nejasnou provenienci.

Z hlediska importovaného skla se nejvíce benátského skla, především pohárů, nachází v Bratislavě, této době sídle řady císařských institucí a úředníků. V Brně byly doloženy dva benátské poháry, ve Vídni mezi analyzovanými nádobami žádný. Na druhé straně v Brně (a na Moravě) pozorujeme velmi široké spektrum především levných pohárů z nazelenalého skla a to jak ve tvarech kup, tak dříců. Také na dražších pohárech, které mají dřiky foukané do reliéfních forem, vidíme mnohem větší variabilitu vzorů dříců než v Bratislavě nebo Vídni. Zajímavé je, že na benátských pohárech jsou známy jen dva – tři reliéfní vzory na dřících, kdežto na pohárech z Brna a Olomouce bylo doloženo nejméně osm vzorů (z toho patrně jeden benátský), v Bratislavě šest vzorů (z toho dva benátské) a ve Vídni pouze tři vzory patrně regionálního původu. V Brně a Vídni se vyskytuje barevné sklo (modré, fialové, červené opakní) i sklo zdobené barevnými emaily nebo ryté diamantovým hrotem, které z Bratislavy v podstatě neznáme. Rozdíly jsou evidentně dány nejen možnostmi dovozu z Benátek a sociálního statutu uživatelů, ale možnostmi zásobování z domácích/regionálních skláren.

Množství zpracovaného materiálu z Moravy dovoluje konstatovat, že zřetelné rozdíly byly i v náplni Brna a Olomouce/Opavy, kde absenci a výskyt číšek lze spojovat s větším odběrem skla ze skláren v Čechách. V Brně – Olomouci – Opavě byl konstatován velmi malý výskyt barevného skla, které bylo naopak poměrně hojné na lokalitách v oblasti novokřtěnských sídel na jižní Moravě.

V Bratislavě z dosud nejasných historických příčin sobory s renesančním sklem se vyskytují do roku ca 1620 a znovu se sklo objevilo teprve kolem 1670/80. Přechod

k baroknímu stylu ve skle byl dobře dokumentován na nálezech z Brna, odkud pocházejí datované nálezy z průběhu celého 17. století. Po ca 1620 je patrné nápadné zchudnutí souborů, ze kterých mizí výrobky vyšší kategorie, jako již zmíněné poháry s reliéfními dřívky, nadále se však vyskytuje množství užitkového skla, zejména zásobních lahví. Po polovině 17. století se začínají objevovat nové typy nápojového skla a číšky, dříve ojedinělé, se nyní stávají hlavním typem. Objevuje se také nový způsob výzdoby prováděné brusným kotoučkem, tzv. sklo řezané/broušené, které se ovšem do odpadních jímek dostalo jen vzácně.

Po roce 1700 se setkáváme pouze se sklem v barokním stylu s minimálními rozdíly v rámci regionu. V Bratislavě se však v užitkovém skle zřetelněji projevuje produkce skláren na dnešním Slovensku.

K chemickému složení skla:

V práci jsme se zabývali sklem vyrobeným převážně renesanční a barokní technologií. Avšak bez pochopení gotické technologie (studované zejména na nálezech skla z Bratislavy) by nebyl srozumitelný další vývoj sklářských technologií. V období gotiky (od počátku 14. století až do poloviny 16. století) se k tavení skla využívaly pouze tři suroviny: písek/oblázky, bukový popel a potaš z něj připravená (loužením v horké vodě a jejím následným odpařením). Ve sklářské technologii v období renesance – tedy od poloviny 16. do první poloviny 18. století jsme identifikovali tři důležité změny. První zásadní změnou byl přídavek vápence (CaCO_3) do sklářského kmene. Renesanční sklářský kmen byl připravován ze čtyř surovin: písek/křemenné oblázky, bukový popel, potaš a vápenec. Tato technologie se využívala až do druhé poloviny 17. století. Koncem 16. století byla postupně do sklářských kmenů přidávána kuchyňská sůl (NaCl) za účelem vyčeření skla, o čemž se zmiňují i dochované sklářské receptáře. Na přelomu 17./18. století se přestal používat nečištěný bukový popel a využívala se pouze potaš z něj vyrobená. Čeření pomocí NaCl se utlumilo a nahradil ho arzenik (As_2O_3). Touto významnou změnou se docílilo toho, že barokní sklo připomínalo horský křišťál. Samozřejmě, jednotlivé technologie se zaměřovali novými postupně a např. i v baroku se stále vyrábělo sklo i starší renesanční technologií. Nazelenalé sklo bylo využíváno pro „lacinější“ výrobky jakými byly lahve nebo okenní sklo. Zásadní změny sklářských technologií (složení a poměry surovin ve sklářském kmeni) se v oblasti Podunají odehrávaly souběžně s celým regionem Čech a Moravy.

Byly vypočteny i poměry surovin ve sklářských kmenech z jednotlivých období, což bylo možné pouze díky velkému množství analýz dobře datovaných skel a také znalosti složení sklářských surovin. Protože sklářských receptářů se zachovalo pouze minimum (a když, tak většinou až z přelomu 17. a 18. století) jsou vypočtené poměry surovin velmi cenné pro poznání dávno zaniklých sklářských technologií.

Pomocí chemických analýz se povedlo jednoznačně identifikovat sklo importované a srovnat se sklem, které bylo v téměř identickém stylu vyrobeno z regionálního skla. Čilý obchod regionu panoval jistě s Benátkami a pravděpodobně i s Antverpami nebo Amsterdamem. Díky vzorkům skla získaným z Pomázu nedaleko Budapešti bylo zjištěno, že do Brna a Kroměříže bylo přivezeno sklo z Uher (dnešní Maďarsko). Dalším zajímavým zjištěním bylo, že okenní sklo nalezené na místě zaniklé sklárny v Hall nedaleko Innsbrucku mělo stejné složení jako několik okenních skel nalezených v Brně. Avšak, v archeologických nálezech stolního skla v Brně jsme zatím neztotožnili sklo produkované v renesanční sklářské dílně v Hall.

V rámci grantu bylo v laboratořích VŠCHT zrestaurováno 64 nádob různých tvarů (číše, poháry, džbány...) a velká část z nich byla vystavena v Bratislavě na výstavě „Čo sa rozbilo v prešporských domácnostiach?“. Výstava se setkala s velkým ohlasem.

3.2 Interní výzkumné projekty

3.2.1 Interní projekt „Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev z archeologických výzkumů společnosti Archaia Brno“

Tento projekt je zaměřen na datování archeologických nálezů a situací prostřednictvím chronologického určení dřev a výrobků z něj. Díky němu se prohlubuje interdisciplinární spolupráce archeologie s obory sdruženými pod pojmem nauka o dřevě. Výstupem projektu jsou identifikované vzorky dřev a dendrochronologické datování archeologizovaných dřev. Výsledky dendrologických analýz jsou využívány pro tvorbu národních a lokálních standardních chronologií. Určování druhů dřev přispívá k poznání dřevin v našem regionu v období po poslední době ledové. Tento projekt plynule navazuje na dlouholetou spolupráci (od roku 1998) mezi Archaia Brno o. p. s a Ústavem nauky o dřevě na Fakultě lesnické a dřevařské Mendlovy univerzity v Brně v současnosti reprezentované především **ing. Michalem Rybničkem, PhD.** Více viz **URL: <http://www.dendrochronologie.cz/>**.

3.2.2 Interní projekt „Sklo středověkého a renesančního Brna“

Interní projekt pracovně nazvaný "sklo středověkého a renesančního Brna" byl zahájen v roce 2000 v souvislosti se zpracováváním starších nálezů skla a nových nálezů z prostoru Velkého Špalíčku v Brně. Vedením projektu byla pověřena externí spolupracovnice naší společnosti **PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.** V letech 2006 až 2008 bylo zpracování brněnského skla financováno z grantových prostředků Grantové agentury ČR, projekt č. 404/07/0004, který dále pokračuje ve vlastní režii.

3.2.3 Interní projekt „Geologie Brna“

Geologický reliéf je významným faktorem ovlivňujícím vývoj osídlení a při ZAV lze tento proces zaznamenat. Proto již třetím rokem probíhá realizace interního projektu „**Vývoj terénního reliéfu na území statutárního města Brna**“. Jak název napovídá, jedná se o systematický geologický průzkum věnovaný tomuto tématu na území Brna. V loňském roce proběhla řada dílčích výzkumů v rámci jednotlivých ZAV. Velký důraz je kladen na mikromorfologii terénu v souvislosti s interpretací funkčnosti konkrétních zkoumaných objektů.

Externími spolupracovníky na projektu jsou **Mgr. Aleš Bajer, Ph.D.** (MZLU Brno), **Mgr. David Buriánek, Ph.D.** (Česká geologická služba) a **Mgr. Milan Geršl** (Česká geologická služba). Projekt bude probíhat i v následujících letech.

3.2.4 Interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“

Archeologie se v dnešní době, stejně jako další vědní obory, již řadu let neobejde bez využití výpočetní techniky. Záchranný archeologický výzkum přináší každoročně desítky tisíc nálezů a fotografií, tisíce listů terénní dokumentace a stovky záznamových minut videa. Takové množství dat lze v současnosti efektivně zpracovat pouze za pomoci výpočetní techniky. Brněnské pracoviště Archaia Brno o. p. s (občanské sdružení Archaia) se již od svého vzniku v roce 1997 zabývá vývojem efektivní metodiky terénních archeologických výzkumů a jejich zpracováním. Nezbytnou součástí tohoto nekončícího procesu je i sledování moderních trendů v oblasti informatiky a geodézie a jejich aplikace v archeologii a při dokumentaci památek. Projekt garantuje **Mgr. Marek Peška**, pod jehož vedením je více než 10 let vyvíjena databázová aplikace STRATUM určená ke evidenci a zpracování dokumentace terénních archeologických výzkumů. Kromě našeho pracoviště aplikaci STRATUM využívá ARCHAIA Praha o. p. s., UOP NPÚ v Praze, ÚOP NPÚ v Ostravě, Muzeum Vysočiny v Jihlavě. Software je poskytován bezplatně.

3.2.5 Interní projekt „Středověký měšťanský dům“

Projekt je pokračováním, respektive doplněním grantu „Měšťanský dům středověkého Brna“, který byl ukončen v roce 2003. Jedná se o dokumentaci historických staveb, která probíhá převážně při realizaci záchranných výzkumů v prostoru domovních parcel a vlastních domů. Těžištěm této činnosti jsou městské památkové rezervace Brno a Jihlava. Výsledky nových i starších průzkumů jsou publikovány převážně v rámci sborníku Dějiny staveb.

Externím spolupracovníkem projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.6 Interní projekt „Sakrální architektura středověkého Brna“

Tento projekt v roce 2013 reprezentoval především výzkum rotundy na ulici Vídeňská v Brně. Dohledována byla výměna podlahy v kostele sv. Josefa bývalého voršilského kláštera (A132/2013). Součástí projektu je i průběžný monitoring okolí i samotných sakrálních staveb na území Brna (především dominikánský a minoritský klášter, farní kostely sv. Petra a Pavla a sv. Jakuba).

Externím spolupracovníkem na projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.7 Interní projekt „Archeologický katastr Brna“

Jedním z úkolů památkové péče v areálech historických měst je hledání nových metod a směrů v efektivní ochraně tohoto kulturního dědictví. Cílem interního projektu je vytvořit komplexní geografický informační systém (GIS) „**Archeologický katastr historického jádra Brna**“, který bude zahrnovat nejširší spektrum informací o archeologických a stavebně–historických pramenech města. Konkrétně o archeologicky zkoumaných, nezkoumaných a zničených plochách, dochované historické zástavbě, historickém terénu, archeologických výzkumech a stavebně–historických průzkumech. Tento GIS bude určen především pro výkon státní správy na úseku památkové péče a umožní jednoduchou a pohotovou orientaci v oblasti urbanistiky, územního plánování a památkové ochrany v rámci MPR Brno. V souvislosti s vývojem GIS bude definována i podrobná metodika, podle které by mohla postupovat i jiná města.

Projekt stojí na **Mgr. Vilému Waltroví**, který se mimo jiné v rámci studia na PřF MU v Brně specializuje na problematiku GIS.

V tomto směru nejdůležitější aktivitu představuje účast na podaném grantovém projektu **Internetová encyklopedie dějin Brna**, jehož nositelem je ÚAM FF MU v Brně.

3.2.8 Interní projekt „Mince středověkého Brna“

Konzervace a určení nálezů mincí je jednou z oblastí zpracování ZAV. Vzhledem k celkovému rozsahu souboru nálezů mincí z brněnských výzkumů z uplynulých 20ti let jsme se rozhodli postupně zpracovat všechny mincovní nálezy a ve spolupráci s **Mgr. Kamilem Smíškem** (Muzeum Roztoky u Prahy) je komplexně vyhodnotit, a to nejen z hlediska numizmatického, ale v širším kulturněhistorickém kontextu, který zahrnuje např. obchodní vztahy Brňanů ve středověku a časném novověku.

3.2.9 Interní projekt „3D laserscanning“

Další mezník v oblasti dokumentace a zaměřování byl v naší společnosti překonán v roce 2003. Aplikaci tohoto zařízení v terénu považujeme za největší revoluci v dokumentaci historických památek a archeologických nálezů v posledních desetiletích. V současnosti laserscan využíváme jak k dokumentaci archeologických situací, tak pro dokumentaci

stavebních konstrukcí i vlastních staveb před jejich definitivním zánikem. Navzdory tomu, že elektronická data pro svou časovou a finanční náročnost nejsou v současnosti zcela zpracována, chápeme je jako vklad do budoucna, jako možnost zachování jedinečných informací o výsledcích terénních výzkumů a vzhledu často již neexistujících historických staveb. V roce 2011 byl takto dokumentován kostel Povýšení sv. kříže v Jihlavě.

Externě spolupracujeme s **Ing. Milošem Tejkalem** z Geodis a.s., nyní BILFINGER Babcock a.s.

3.2.10 Interní projekt „Šlechtické rezidence“

Tento projekt byl iniciován výzkumy šlechtických sídel, které naše organizace prováděla v minulosti. V roce 2013 se jednalo o pátou sezónu výzkumu Horní tvrze v Kestřanech (A78/2013) a drobné výzkumy na hradě Sádek (A42/2013) a na zámku v Blansku (A011/2013). Patří sem i výzkum při rekonstrukci zámecké jízdárny v Lednici (A50/2013). Zmíněné výzkumy nám v mnohém pomáhají objasnit stavební vývoj šlechtických sídel a souvisí s naším zájmem o kulturu bydlení ve středověku a raném novověku.

3.2.11 Interní projekt „Sakrální architektura na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina“

Na dlouhodobém projektu spolupracujeme s archeology z **Muzea Vysočiny v Jihlavě** a **PhDr. Pavlem Borským, CSc.** Zabývá se dokumentací církevních staveb v daném regionu. Jednalo se především o výzkum v prostorách bývalého kláštera Premonstrátek v Dolních Kounicích (A049/2013) a v místě bývalého kláštera v Doubravníku (A139/2013). V rámci projektu se uskutečnil i výzkum při kostele sv. Jiljí v Újezdě u Tišnova (ve spolupráci s Muzeem Prostějovska). Drobný výzkum se uskutečnil i v prostorách kláštera cisterciáků v Předklášteří (A008/2013).

3.2.12 Interní projekt „Mendikanti na Moravě“

Cílem projektu je vysledovat a pochopit nejstarší vrstvu mendikantské architektury na území Moravy.

3.3 Odborné konference pořádané společností Archaia Brno o. p. s. v roce 2015

3.3.1 FORUM URBES MEDII Aevi XIV

Do povědomí mnoha odborníků se již zapsala pravidelná mezinárodní odborná konference FORUM URBES MEDII Aevi, kterou každý rok pořádá naše společnost. Konference byla pořádána ve spolupráci s Pamiatkovým úradom Slovenskej republiky.

Od středy 24. do pátku 26. června proběhl čtrnáctý ročník konference FUMA v Bratislavě. Stejně jako v minulých letech, tak i této konferenci se účastnila řada odborníků z České republiky, Polska a Slovenska. Tématem bylo tržiště ve středověkém městě střední Evropy.

Více aktuálních informací k historii i budoucnosti konference najdete na: http://www.archaiabrno.org/home_cs/?acc=forum_urbes_2015 nebo <http://www.fuma.cz/cz/fuma-xiv-2015>.

3.3.2 Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku za rok 2014

Společně s Muzeem města Brna jsme pořádali 23. 04. 2015 pravidelnou konferenci Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku. Konference se uskutečnila opět v prostorách Muzea města Brna na hradě Špilberk. Nově zvolený formát konference, která byla tentokrát jednodenní, upřednostnil v dopoledním bloku souhrnné příspěvky o činnosti jednotlivých institucí, kterým byl vyhrazen dostatečný prostor. Následovaly jednotlivé zprávy o konkrétních akcích.

3.4 Účast pracovníků Archaia Brno o. p. s. na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích

V průběhu roku 2015 se pracovníci společnosti účastnili řady domácích i zahraničních odborných konferencí, na kterých prezentovali výsledky své odborné práce. Seznamovali se tak i s výsledky práce svých kolegů, moderními metodami a trendy v archeologii a navazovali kontakty na poli interdisciplinární spolupráce.

3.4.1. Tuzemské konference

DĚJINY STAVEB 15 20.–22. 3. 2015 – Nečtiny

Pavel Borský – David Merta: Kanovnický dům Petrov 4 v Brně

Václav Kolařík – David Merta: K možnosti výzkumu žijící vesnice na Moravě z pohledu archeologie

HISTORICKO-TECHNOLOGICKÝ POHLED. KOLOKVIUM ODBORNÉ SKUPINY PRO DĚJINY SKLA PŘI ČAS 14.–15. 4. 2015 – Havlíčkův Brod.

Hedvika Sedláčková – Dana Rohanová: Benátské poháry a jejich regionální verze na příkladu nálezů z jímký v Bratislavě, Ventúrskej 3 (ca 1500 – poč. 17.stol.)

PŘEHLED ARCHEOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU V ROCE 2014 23. 4. 2015 – Brno

kolektiv Archaia Brno o. p. s.: Archeologické výzkumy na území Brna v roce 2014 (Zelný trh, Vojtova, Vídeňská, Biskupská 7, Česká 6 etc.)

Petr Hrubý – Štěpán Černoš – Michal Daňa – Petr Duffek – Aleš Hoch: Záchranné archeologické výzkumy Jihlavského pracoviště v roce 2014 (Jaroměřice nad Rokytnou – náměstí, Jihlava – mlékárna, Jihlava – parkán, Jihlava – stokové sítě, Puklice – ČOV a kanalizace)

kolektiv Archaia Brno o. p. s.: Archeologické výzkumy živých vesnic (Babice u Kelč 7, Dolní Heršpice 10 a 11, Sebranice u Kunštátu 36)

Věra Klontza – Manolis Klontzas – Pavel Staněk: Povrchový průzkum lokality Oxa na Krétě (zpráva o 2. sezóně)

Věra Klontza – Manolis Klontzas – Pavel Staněk: Santorini, Kréta: odebírání vzorků určených pro revizi radiokarbonového datování oblasti doby bronzové, geologický průzkum

ARCHEOLOGIA TECHNICA 34 28.4. 2015 – Technické muzeum v Brně

David Merta – Marek Peška – Antonín Zůbek: Pozůstatky pyrotechnologických zařízení z období vrcholného středověku na parcele domu Biskupská 7 v Brně

Petr Holub – David Merta: Pozůstatky vodního díla na Křtinském potoce u Josefova

SEMINÁŘ K VRCHOLNĚ A POZDNĚ STŘEDOVĚKÉ KERAMICE A EXPERIMENTÁLNÍ WORKSHOP STUDIA HRNČÍŘSKÝCH POSTUPŮ PŘI VÝROBĚ KERAMIKY 27.–30. 4. 2015 – Panská Lhota

Lenka Sedláčková: Glazovaná keramika z Veselí nad Moravou ve středoevropském kontextu

SEMINÁŘ MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ 30. 4. 2015 – Zlín

Gabriela Ondříková, Lenka Kosová bez příspěvku

FORUM URBES MEDII AEVI XIV 24.–26. 6. 2015 – Bratislava

David Merta – Marek Peška – Lenka Sedláčková – Antonín Zúbek: Brněnský Dolní trh

Antonín Zúbek a kol.: Zelný trh v Brně (ve středověku a raném novověku)

Marek Peška: Bývalý Rybný trh v Brně

David Merta – Marek Peška: Středověké domy jihlavských kupců

Aleš Hoch – David Merta: Tržiště poddanského městečka (archeologický výzkum Náměstí míru v Jaroměřicích nad Rokytnou)

KONFERENCE KONZERVÁTORŮ-RESTAURÁTORŮ 9.–11. 9. 2015 – Plzeň

Lenka Kosová, Gabriela Ondříková bez příspěvku

ARCHAEOLOGIA HISTORICA 47 14.–18. 9. 2015 – Cheb

David Merta – Marek Peška: Sloupové stavby jako tradiční forma ve středověkém stavitelství na příkladu Brněnska

ČTYŘI LÉTA DO POLE OKOVANÁ II 22.–23. 9. 2015 – Praha

Michal Hlavica – Jiří Kadlec – Jiří Zubalík – Jakub Těsnohlídek – Jan Petřík – Martin Vojtas: Zákopy.cz.

Jiří Zubalík – Michal Hlavica – Jan Petřík – Jakub Těsnohlídek – Martin Vojtas: Archeologický průzkum pozůstatků rakousko-uherského polního opevnění z Velikonoční bitvy v Karpatech – první výsledky

SEMINÁŘ KÁMEN A VÁPNO 19.–20. 10. 2015 – klášter Plasy

Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta: Středověké vápenictví v Brně ve výpovědi archeologických pramenů“

KOLOKVIUM RYNEK, (NÁMĚSTÍ), TRŽIŠTĚ 3. 12. 2015 – Praha (Clam–Gallasův palác)

David Merta a spol.: Brněnská náměstí a tržiště ve středověku

3.4.2 ZAHRANIČNÍ KONFERENCE**ARCHAEOMONTAN 2015** 2. 2. 2015 – Dresden

Hrubý, P. – Malý, K. – Schubert, M.: Metallurgische Funde aus der Bergbausiedlung in Dippoldiswalde – „Roter Hirsch“

GLASS DETERIORATION COLLOQUIUM 20.–21. 2. 2015 – Stuttgart

Hedvika Sedláčková – Dana Rohanová – Aleš Helebrant: Corrosion of an archaeological potassium glass

STUDY DAYS ON VENETIAN GLASS 11.–13. 3. 2015 – Benátky

Hedvika Sedláčková – Dana Rohanová: Venetian goblets and their regional imitation

Lenka Sedláčková: bez příspěvku

(RE)DISCOVERING THE GREAT WAR. MULTIDISCIPLINARY RESEARCH OF MODERN CONFLICTS 22.–24. 5. 2015 – Ljubljana

Jan Petřík – Jakub Těsnohlídek – Jiří Zubalík – Richard Bíško – Jiří Kadlec – Martin Vojta – Martin Drobňák – Petr Vavrečka – Michal Hlavica – Peter Tajkov: Archaeological survey of Austro-Hungarian field fortification remnants located in Eastern Carpathians in Slovakia

20TH CONGRESS OF THE INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR THE HISTORY OF GLASS, AIHV 7.–11. 9. 2015 – Fribourg-Romont, Suisse.*POSTER:*

Hedvika Sedláčková – Dana Rohanová: Renaissance tableware glass from Bratislava, Slovakia

3.5 Odborné publikace pracovníků Archaia Brno o. p. s. za rok 2015

I v roce 2015 odborní pracovníci společnosti věnovali velký prostor publikační činnosti. Výsledky jejich práce jsou prezentovány v méně i více rozsáhlých článcích a studiích.

BORSKÝ, P. – HOLUB, P. – MERTA, D. 2015

Brněnská stínadla. K historické topografii Hory sv. Petra a historii domu Petrov č. 275/1. In: Archivum amicus historici est. Sborník příspěvků k životnímu jubileu Hany Jordánkové. Brno, 47–72.

BORSKÝ, P. – MERTA, D. 2015

Bývalý kanovnický dům Petrov č. 4 v Brně, Dějiny staveb 2015, 185–195.

BORSKÝ, P. – MERTA, D. – PEŠKA, M. 2015

Márnice u kostela sv. Martina v Čáslavicích. Od románského paláce ke goticko-renesančnímu opevnění, Památky Vysočiny VI/2014, 9–25.

CYMBALAK, T. – DEJMAL, M. 2015

Podstavce pod rožně – málo známá součást kuchyňských topenišť, Forum Urbes Medii Aevi VIII/1–2, 215–228.

CYMBALAK, T. – DEJMAL, M. 2015

Praha, Nové Město – Národní třída ppč. 841-842, Mikulandská ppč. 843, Archaeologica Pragensia 22, 715–716.

ČERNÁ, L. – HOLUB, P. – KOLAŘÍK, V. – MERTA, D. – PEŠKA, M. – SEDLÁČKOVÁ, L. – ZBRANEK, H. – ZŮBEK, A. 2015

Brno (okr. Brno-město), Přehled výzkumů 56-2, 226–252.

DEJMAL, M. 2015

4.1 Archeologický výzkum v letech 2008–2010. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno, 50–79.

DEJMAL, M. 2015

6.3 Stavební keramika. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno, 218–220.

DEJMAL, M. – PLAČEK, M. A KOL. 2015

Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno.

DEJMAL, M. – PLAČEK, M. – MERTA, D. 2015

7. Závěr. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno, 324–329.

DOLEŽALOVÁ, K. – TĚSNOHLÍDEK, J. – SLAVÍČEK, K. – MAZÁČKOVÁ, J. 2015

5. workshop k vrcholně až pozdně středověkým keramickým souborům, Akta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni 7/2. Plzeň: Západočeská univerzity v Plzni, 223–227.

HOCH, A. 2015

6.5 Dřevěné artefakty. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno, 252–279.

HOCH, A. 2015

6.6 Kožené artefakty. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno, 280–298.

HOCH, A. – KUŽELOVÁ, Z. – VYSKOČILOVÁ, G. 2015

6.7 Textilní artefakty. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno, 299–300.

HOCH, A. – STANĚK, P. 2015

Kožené artefakty z České ulice v Brně, *Archaeologia historica* 40/2, 913–927.

HOCH, A. – SŮVOVÁ, Z. 2015

6.8 Kostěná a parohová industrie. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., *Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě*. Brno, 301–308.

HOLUBOVÁ, Z. – KOLAŘÍK, V. – VACHŮT, P. 2015

Časová schránka ze základů kašny „Čtyř ročních období“ na Moravském náměstí. In: *Archivum amicus historici est*. Sborník příspěvků k životnímu jubileu Hany Jordánkové. Brno, 415–433.

HRUBÝ, P. 2015

Archeologie na středověké hornické lokalitě Jihlava – Staré Hory začala již v roce 1944. In: Labuda, J. (Zos.): *Argenti fodina 2014*. Zborník prednášok. Banská Štiavnica, 108–116.

HRUBÝ, P. – MALÝ, K. – SCHUBERT, M. 2015

Metallurgische Funde aus der Bergbausiedlung in Dippoldiswalde – Roter Hirsch. Metallurgické nálezy z hornického sídliště v Dippoldiswalde – „Roter Hirsch“ - Metallurgic finds from the mining settlement in Dippoldiswalde – „Roter Hirsch“. In: Smolnik, R. (Hrsg.), *ArchaeoMontan 2015*. Montanarchäologie im Osterzgebirge. Montánní archeologie ve východním Krušnohoří. Beiheft 30, 245–257.

KOCHAN, Š. – SEDLÁČKOVÁ, H. – VACHŮT, P. 2015

Nálezový soubor ze středověké studny benediktinského probošství v Brně-Komárově, *Pravěk* NŘ 23, 231–287.

KOLAŘÍK, V. – MERTA, D. – PEŠKA, M. 2015

Archeologie žijící vesnice. Poznámky ke stavu a možnostem výzkumu vesnického domu v roce 2015, *Dějiny staveb* 2015, 196–200.

KOLAŘÍK, V. – MERTA, D. – PEŠKA, M. 2015

Kuchyně v bývalém klášteře premonstrátek Rosa Coeli v Dolních Kounicích, *Archeologia technica* 26, 100–105.

LISÁ, L. – BAJER, A. – DEJMAL, M. 2015

5.1 Sedimentologie lokality. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., *Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě*. Brno, 90–92.

MERTA, D. – PEŠKA, M. 2015

Ke stavu poznání stavebních dějin bývalého kláštera premonstrátek Rosa Coeli v Dolních Kounicích. Nález románského obytného objektu pod stavbou barokního konventu, *Archaeologia historica* 40/2, 819–837.

PAJER, J. 2015

6.2 Soubor novověké keramiky ze zámku. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., *Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě*. Brno, 212–217.

PLAČEK, M. 2015

3. Historie. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., *Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě*. Brno, 10–48.

PETŘÍK, J. – SLAVÍČEK, K. – SEDLÁČKOVÁ, L. 2015

5.4 Petrografie keramiky. In: Dejmal, M. – Plaček, M. a kol., *Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě*. Brno, 102–112.

PROCHÁZKA, R. – HOLUB, P. – SEDLÁČKOVÁ, L. 2015

Der Umgang mit Abfällen im mittelalterlichen Brno, *Beiträge zur Mittelalterarchäologie in Österreich* 31, 111–122.

ROHANOVÁ, D. – SEDLÁČKOVÁ, H. 2015

From Renaissance to Baroque. Glass in the 2nd half of the 17th century in Moravia, Czech Republic, *ATTI, Classe Di Scienze Fisiche, Matematiche e Naturali* 1/2015, 101–110.

ROHANOVÁ, D. – SEDLÁČKOVÁ, H. 2015

Od renesance k baroku: sklo 2. poloviny 17. století na Moravě, Havlíčkobrodsko 29. Sklářství na Vysočině a v Dolním Rakousku. Sborník příspěvků o historii regionu, 89–97.

ROHANOVÁ, D. – SEDLÁČKOVÁ, H. 2015

Venetian Filigrana glass and Its Imitations Made in Central Europe. Comparison of a Typology and a Chemical Composition, *Journal of Glass Studies* 57, 295–309.

SEDLÁČKOVÁ, H. 2015

5.7. Sklo. In: *Krnov. Historie. Archeologie, Ostrava*, 316–326.

SEDLÁČKOVÁ, H. – MERTA, D. – PEŠKA, M. 2015

Soubor nálezů z novověké odpadní jímky v Kobližné 4 v Brně. In: *Archivum amicus historici est. Sborník příspěvků k životnímu jubileu Hany Jordánkové. Brno*, 278–286, 583–584.

SEDLÁČKOVÁ, H. – ROHANOVÁ, D. 2015

6.9 Středověké a renesanční sklo. In: *Dejmal. M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno*, 309–320.

SEDLÁČKOVÁ, H. – ROHANOVÁ, D. – HELEBRANT, A. 2015

Corrosion of an archaeological potassium glass, *Glass deterioration colloquium 2015*, 68–71.

SEDLÁČKOVÁ, L. 2015

6.1 Středověká keramika. In: *Dejmal. M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno*, 188–217.

SEDLÁČKOVÁ, L. – ZAPLETALOVÁ, D. 2015

Stekljannyje koľca iz Brno i problema steklodeliija pozdnegorodiščenskogo perioda (XI – XII vekov) v Moravii. In: *Stoljarova, E. K. (ed.): Steklo Vostočnoj Jevropy s drevnosti do načala XX veka. Sankt-Peterburg*, 270–278, obr. I–III.

STANĚK, P. 2015

Panenský klášter v Doubravníku, *Archaeologia technica* 40/2, 839–855.

TĚSNOHLÍDEK, J. – ZUBALÍK, J. – PETŘÍK, J. – HLAVICA, M. – VOJTAS, M. – DROBŇÁK, M. – VAVREČKA, P. – KADLEC, J. – BÍŠKO, R. 2015: Archeologický průzkum terénních relikvů karpatského bojiště na východním Slovensku. Teoreticko-metodologický úvod. In: *Láník, J. – Kykal, T. a kol., Léta do pole kovaná 1914 – proměny společnosti ve státu a ve válce. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha*, 429–444.

ŽÁKOVSKÝ, P. – HOŠEK, J. 2015

6.4 Kovové artefakty In: *Dejmal. M. – Plaček, M. a kol., Veselí nad Moravou. Středověký hrad v říční nivě. Brno*, 220–251.

METODICKÝ MATERIÁL

DEJMAL, M. – PLAČEK, M. – NOSEK, V. – PRIŠŤÁKOVÁ, M. – VÁGNER, M. 2015

Dokumentace torzálních feudálních sídel. Brno. Metodický materiál zpracovaný v rámci projektu programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní kulturní identity NAKI (DF3P01OVV005).

4. POPULARIZAČNÍ A PEDAGOGICKÁ ČINNOST V ROCE 2015

Obdobně jako v předešlých letech jsme se snažili výsledky práce naší společnosti přiblížit odborné i laické veřejnosti. Dělo se tak nejen mnohými populárně-naučnými přednáškami ve spolupráci s některými vzdělávacími institucemi (tradičně knihovna Jiřího Mahena v Brně či Muzeum Vysočiny v Jihlavě).

4.1 Pedagogická činnost

Výuka na VŠ

Ústav archeologie a muzeologie, FF MU Brno:

Miroslav Dejmal:

FF:AEB_129 Praxe archeologické prospekce: workshop I (jaro a podzim 2015)

Petr Holub

Oponent bakalářské diplomové práce Kateřiny Bergerové: Středověká keramika z jižního parkánu hradu Špilberk (7. 9. 2015)

Petr Hrubý:

Oponent diplomové práce Bc. Lenky Běhounkové: Keramická produkce ze středověkého sídliště Telč – Staroměstský rybník se zaměřením na technologii výroby nádob (9. 6. 2015)

Školitel studentů doktorantského studia Mgr. Aleše Hocha a Mgr. Jakuba Těsnohlídka

Jakub Těsnohlídek:

FF:AEA_45 Praxe archeologické exkavace: workshop II (C) (3 týdny, jaro 2015)

FF:AEB_129 Praxe archeologické prospekce: workshop I (jaro a podzim 2015)

Vysoká škola polytechnická Jihlava, Univerzita třetího věku

Jakub Těsnohlídek:

Semestrální kurz „Z historie našeho regionu“

Miroslav Dejmal:

Přednáška: Feudální sídla na Vysočině

Přednášky na zahraničních VŠ a ústavech

Petr Hrubý:

Ruhruniversität Bochum, Seminar Mittelalterliche Montanarchäologie in Europa (Wintersemester 2015)

4.2 Jiná vzdělávací a výuková činnost

Jakub Těsnohlídek:

Vědeckovýzkumná činnost – systematický nedestruktivní výzkum bojiště 1. světové války na východním Slovensku v rámci projektu Zákopy.cz; systematické detektorové prospekce zaniklých sídel na Vysočině realizované v rámci projektů ÚAM FF MU, záchranných archeologických výzkumů Archaia Brno o. p. s. i badatelských výzkumů; osvětově-popularizační činnost, navazování spolupráce s amatérskými uživateli detektorů kovů

Petr Hrubý:

zahraniční studijní pobyt: Heinrich Winkelmann Stipendium, Deutsches Bergbaumuseum Bochum

4.3 Přednášky pro veřejnost

Dana Zapletalová:

Přednáška o počátcích Brna pro obyvatele Starého Brna v zimě 2015

Petr Hrubý – Petr Duffek – Lenka Martínková:

Pelhřimov – historie a archeologické výzkumy. Přednáška 12. 3. 2015 pro Muzeum Vysočiny Pelhřimov. Pelhřimov.

4.4 Výstavy

MAZÁČKOVÁ, J. – DOLEŽALOVÁ, K. – TĚSNOHLÍDEK, J.: Zaniklé vesnice na Brtnicku. Rozbor zaniklých středověkých sídel v lesním areálu Aleje. Jihlava, 26. 11. 2015 – 28. 2. 2016.

HRUBÝ, P. – MALÝ, K. – LAJTKEPOVÁ, P.: Zmizelý svět středověkého hornictví, Muzeum Vysočiny Jihlava, Jihlava 11. 9. – 10. 11. 2015 (<http://jihlava.city.cz/akce/zmizely-svt-stedovkeho-hornictvi/238>).

4.5 Experimentální archeologie

Stalo se již pravidlem, že se každoročně podílíme na akcích Technického muzea v Brně spojených s experimentální archeologií. Aktivně jsme se tak účastnili tradiční i **experimentální tavby železa** v areálu technické rezervace v Josefově pořádané 14.–24. 5. 2015.

Ve dnech od 14. do 24. května probíhal v Josefově obvyklý železářsko pyrotechnologický týden. Vlastně až tak obvyklý nebyl, protože letos byl ve větším nasazení (především díky Talafúsovi) než kdy v minulosti. Provedlo se taveb jako snad za předchozích pět let dohromady (viděl jsem i čtyři pece v chodu naráz). Pálil se milíř, vypalovala se keramika, slévalo se, soustružilo, mlelo na mlýnku a peklo v chlebovce, destilovalo a debatovalo. A navíc byla i vápenka a to úspěšně, včetně hašení

vápna (Merulacalcus ve spolupráci s Columbacalcem). A také byli Slované s táborem, bitvou a scénkami. A pekli placky. Chvillemi to v Josefovském údolí vypadalo jako v Mordoru, obzvlášť noci měly své neopakovatelné kouzlo. Byli zde (nebo tam) Maďaři i s hudbou, Francouzi, Slovinci, Slováci a našinci z Čech i Moravy. Tradičně na sklonku týdne nepřálo úplně počasí, ale co s tím. Ostatně, kdyby vše bylo jak má být, tak by to bylo divné.

4.6 Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna

Naše společnost nadále podporuje projekt Internetová encyklopedie dějin Brna, jejímž cílem je přiblížit veřejnosti brněnskou historii i současnost.

4.7 Prezentace činnosti Archaia Brno o. p. s. v médiích

S výsledky odborné práce naší společnosti jsme širokou veřejnost seznamovali nejen na již zmíněných přednáškách, ale také pomocí tiskových zpráv a rozhovorů, poskytnutých médii.

4.7.1 Zprávy v tisku

brnenskydenik.cz:

11. 1. 2015: Vídeňská ulice ukryvala šest set hrobů z jedenáctého a dvanáctého století
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/videnska-ulice-ukryvala-sest-set-hrobu-z-jedenacteho-a-dvanacteho-stoleti-201501.html

20. 3. 2015: Opravy Milady Horákové jsou rychlejší. Ale otevřou ji až na konci června
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/opravy-milady-horakove-jsou-rychlejsi-ale-otevrou-ji-az-na-konci-cervna-20150319.html

7. 4. 2015: Zelný trh obsadí nové stánky. Radnice začíná s výběrem prodejců
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/zelny-trh-obsadi-nove-stanky-radnice-zacina-s-vyberem-prodejcu-20150407.html

24. 2. 2015: OBRAZEM: Archeologové zkoumají náměstí v Rosicích
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/archeologove-zkoumaji-namesti-v-rosicich-20150224.html

2. 6. 2015: Na místě budoucích garáží ve Veselé ulici našli archeologové zbytky hradeb
https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/na-miste-budoucich-garazi-ve-vesele-ulici-nasli-archeologove-zbytky-hradeb-20150602.html

idnes.cz:

12. 1. 2015: Kosti, prsteny a mince. Depozitář přetéká poklady ze Zelného trhu
https://brno.idnes.cz/poklady-ze-zelneho-trhu-v-depozitazi-dsw-/brno-zpravy.aspx?c=A150112_2130466_brno-zpravy_daj

15. 2. 2015: Majitelé slibovali záchranu veselského zámku. Budova ale chátrá dál
https://brno.idnes.cz/rekonstrukce-zamku-ve-veseli-nad-moravou-je-v-nedohlednu-pe7-/brno-zpravy.aspx?c=A150213_2139279_brno-zpravy_vh

4.7.2 Zprávy v rozhlasu a televizi

irozhlas.cz:

26. 5. 2015: Archeologický výzkum v Tasově přinesl nové objevy církevní architektury
http://www.rozhlas.cz/brno/zelnymrnyk/_zprava/1494119

4.7.3 Zápisníček

Od roku 2005 informujeme nejširší laickou i odbornou veřejnost o své činnosti, případně zajímavostech, které s ní nějakým způsobem souvisí (do roku 2015 včetně to bylo 733 zápisů, v roce 2015 bylo vytvořeno 46 zápisů). V roce 2009 jsme připojili Videozápisníček, v němž jsou přes You Tube zprostředkovány tyto informace prostřednictvím videozáznamů dnes je na YOU TUBE 23 Videozápisníčků a 14 dalších videí z naší produkce).

Viz http://www.archaiabrno.org/home_cs/?acc=zapisnicek

4.7.4 „Nová media“

Kromě již tradičních webových stránek firmy (<http://www.archaiabrno.org>) Archaia Brno o. p. s. využívá od roku 2012 také další informační kanál v podobě stránek na Facebooku (<https://www.facebook.com/Archaia-Brno-ops-141677505920127/>).

**5. HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI ARCHAIA BRNO O. P. S. V ROCE
2015**

**ZPRÁVA
NEZÁVISLÉHO AUDITORA
o ověření účetní závěrky obecně prospěšné společnosti
ARCHAIA Brno o.p.s. k 31.12.2015**

Červen 2016

Ing. Ladislav Kolda, auditor 1359; Dářská 780, 198 00 Praha 14;

IČ 87326850

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA o ověření účetní závěrky obecně prospěšné společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. k 31. 12. 2015

Ověření přiložené účetní závěrky k 31.12.2015 společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. se sídlem Brno, Bezručova 78/15, 602 00 Brno, IČ: 26268469, provedl auditor Ing. Ladislav Kolda, číslo oprávnění 1359.

Zpráva nezávislého auditora je určena pro zakladatele a Správní radu společnosti ARCHAIA Brno o.p.s.

Ověřil jsem přiloženou účetní závěrku společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. k 31.12.2015, výkaz zisku a ztráty za období od 1.1.2015 do 31.12.2015 a přílohu této účetní závěrky, včetně popisu použitých významných účetních metod. Údaje o společnosti jsou uvedeny v příloze této účetní závěrky.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky:

Za sestavení a věrné zobrazení účetní závěrky v souladu s českými účetními předpisy odpovídá statutární orgán společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. Součástí této odpovědnosti je navrhnout, zavést a zajistit vnitřní kontroly nad sestavováním a věrným zobrazením účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou, zvolit a uplatňovat vhodné účetní metody a provádět dané situaci přiměřené účetní odhady.

Odpovědnost auditora:

Moji úlohou je vydat na základě provedeného auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsem provedl v souladu se zákonem o auditorech, Mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. V souladu s těmito předpisy jsme povinni dodržovat etické normy a naplánovat a provést audit tak, abychom získali přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné nesprávnosti.

Audit zahrnuje provedení auditorských postupů, jejichž cílem je získat důkazní informace o částkách a skutečnostech uvedených v účetní závěrce. Výběr auditorských postupů závisí na úsudku auditora, včetně posouzení rizik, že účetní závěrka obsahuje významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou. Při posuzování těchto rizik auditor přihlédne

Ing. Ladislav Kolda, člen komory auditorů České republiky, tel.: 602610204, email: lkolda@volny.cz

k vnitřním kontrolám, které jsou relevantní pro sestavení a věrné zobrazení účetní závěrky. Cílem posouzení vnitřních kontrol je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřních kontrol.

Audit též zahrnuje posouzení vhodnosti použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedených vedením společnosti i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Domnívám se, že získané důkazní informace tvoří dostatečný a vhodný základ pro vyjádření mého výroku.

Výrok auditora:

Podle mého názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv, pasiv a finanční situace společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. k 31. prosinci 2015 a nákladů, výnosů a výsledku jejího hospodaření za období od 1.1 2015 do 31.12.2015 v souladu s českými účetními předpisy.

V Brně dne: 24.6.2016

Ing. Ladislav Kolda
číslo oprávnění 1359

Přílohy: Rozvaha
Výkaz zisku a ztráty
Příloha k účetní závěrce

ROZVAHA pro nevýdělečné organizace

v plném rozsahu

ke dni 31.12.2015

(v celých tisících Kč)

Název a sídlo účetní jednotky

ARCHAIA o.p.s.

Bezručova 78

Brno 2

60200

IČ
2 6 2 6 8 4 6 9

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
A.	Dlouhodobý majetek celkem (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV.)	567	361
A. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek celkem (součet A.I.1. až A.I.7.)	322	322
A. I. 1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	0	
2.	Software	322	322
3.	Ocenitelná práva	0	
4.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	0	
5.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	0	
6.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	0	
7.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	0	
A. II.	Dlouhodobý hmotný majetek celkem (součet A.II.1. až A.II.10.)	2 054	2 054
A. II. 1.	Pozemky	0	
2.	Umělecká díla, předměty a sbírky	0	
3.	Stavby	169	169
4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí	1 885	1 885
5.	Pěstitelské celky trvalých porostů	0	
6.	Základní stádo a tažná zvířata	0	
7.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	0	
8.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	0	
9.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	0	
10.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	0	
A. III.	Dlouhodobý finanční majetek celkem (součet A.III.1. až A.III.7.)	0	
A. III. 1.	Podíly v ovládaných a řízených osobách	0	
2.	Podíly v osobách pod podstatným vlivem	0	
3.	Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	0	
4.	Zápůjčky organizačním složkám	0	
5.	Ostatní dlouhodobé zápůjčky	0	
6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	0	
7.	Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	0	

IČ: 26268469

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
A. IV.	Oprávký k dlouhodob. majetku celkem (součet A.IV.1 až A.IV.11.)	-1 809	-2 015
A. IV. 1.	Oprávký k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	0	
2.	Oprávký k softwaru	-322	-322
3.	Oprávký k ocenitelným právům	0	
4.	Oprávký k drobnému dlouhodobému nehmotnému majetku	0	
5.	Oprávký k ostatnímu dlouhodobému nehmotnému majetku	0	
6.	Oprávký ke stavbám	-121	-126
7.	Oprávký k samostatným hmotným movitým věcem a souborům hmotných movitých věcí	-1 366	-1 567
8.	Oprávký k pěstitelským celkům trvalých porostů	0	
9.	Oprávký k základnímu stádu a tažným zvířatům	0	
10.	Oprávký k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku	0	
11.	Oprávký k ostatnímu dlouhodobému hmotnému majetku	0	
B.	Krátkodobý majetek celkem (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.)	2 414	4 330
B. I.	Zásoby celkem (součet B.I.1. až B.I.9.)	312	522
B. I. 1.	Materiál na skladě	0	
2.	Materiál na cestě	0	
3.	Nedokončená výroba	0	
4.	Polotovary vlastní výroby	0	
5.	Výrobky	312	522
6.	Zvířata	0	
7.	Zboží na skladě a v prodejnách	0	
8.	Zboží na cestě	0	
9.	Poskytnuté zálohy na zásoby	0	
B. II.	Pohledávky celkem (součet B.II.1. až B.II.19.)	1 948	2 118
B. II. 1.	Odběratelé	1 771	1 970
2.	Směnky k inkasu	0	
3.	Pohledávky za eskontované cenné papíry	0	
4.	Poskytnuté provozní zálohy	176	158
5.	Ostatní pohledávky	0	
6.	Pohledávky za zaměstnanci	1	-10
7.	Pohledávky za institucemi sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	0	
8.	Daň z příjmů	0	
9.	Ostatní přímé daně	0	
10.	Daň z přidané hodnoty	0	

IČ: 26268469

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
A.	Vlastní zdroje celkem (A.I. + A.II.)	-467	1 702
A. I.	Jmění celkem (A.I.1. + A.I.2. + A.I.3.)	14	
A. I. 1.	Vlastní jmění	14	
2.	Fondy	0	
3.	Oceňovací rozdíly z přecenění finančního majetku a závazků	0	
A. II.	Výsledek hospodaření celkem (A.II.1. + A.II.2. + A.II.3.)	-481	1 702
A. II. 1.	Účet výsledku hospodaření		2 183
2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	-2 130	
3.	Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	1 649	-481
B.	Cizí zdroje celkem (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.)	3 448	2 989
B. I.	Rezervy celkem (B.I.1.)	0	
B. I. 1.	Rezervy	0	
B. II.	Dlouhodobé závazky celkem (součet B.II.1. až B.II.7.)	692	518
B. II. 1.	Dlouhodobé bankovní úvěry	692	518
2.	Vydané dluhopisy	0	
3.	Závazky z pronájmu	0	
4.	Přijaté dlouhodobé zálohy	0	
5.	Dlouhodobé směnky k úhradě	0	
6.	Dohadné účty pasivní	0	
7.	Ostatní dlouhodobé závazky	0	
B. III.	Krátkodobé závazky celkem (součet B.III.1. až B.III.23.)	2 756	2 471
B. III. 1.	Dodavatelé	801	619
2.	Směnky k úhradě	0	
3.	Přijaté zálohy	0	
4.	Ostatní závazky	86	42
5.	Zaměstnanci	1 019	875
6.	Ostatní závazky vůči zaměstnancům	138	42
7.	Závazky k institucím sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	230	304
8.	Daň z příjmů	-25	313
9.	Ostatní přímé daně	5	50
10.	Daň z přidané hodnoty	354	125
11.	Ostatní daně a poplatky	2	
12.	Závazky ze vztahu k státnímu rozpočtu	0	
13.	Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávních celků	0	
14.	Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a podílů	0	

IČ: 26268469

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
B. II. 11.	Ostatní daně a poplatky	0	
12.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování se státním rozpočtem	0	
13.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů územních samosprávných celků	0	
14.	Pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti	0	
15.	Pohledávky z pevných termínovaných operací a opcí	0	
16.	Pohledávky z vydaných dluhopisů	0	
17.	Jiné pohledávky	0	
18.	Dohadné účty aktivní	0	
19.	Opravná položka k pohledávkám	0	
B. III.	Krátkodobý finanční majetek celkem (součet B.IV.1. až B.IV.8.)	59	1 464
B. III. 1.	Pokladna	6	17
2.	Ceniny	0	
3.	Účty v bankách	53	1 447
4.	Majetkové cenné papíry k obchodování	0	
5.	Dluhové cenné papíry k obchodování	0	
6.	Ostatní cenné papíry	0	
7.	Požizovaný krátkodobý finanční majetek	0	
8.	Peníze na cestě	0	
B. IV.	Jiná aktiva celkem (součet B.IV.1. až B.IV.3.)	95	226
B. IV. 1.	Náklady příštích období	95	226
2.	Příjmy příštích období	0	
3.	Kursové rozdíly aktivní	0	
AKTIVA CELKEM		2 981	4 691

IČ: 26268469

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
B. III.15.	Závazky ke společníkům sdruženým ve společnosti	0	
16.	Závazky z pevných termínovaných operací a opcí	0	
17.	Jiné závazky	15	-2
18.	Krátkodobé bankovní úvěry	0	
19.	Eskontní úvěry	0	
20.	Vydané krátkodobé dluhopisy	0	
21.	Vlastní dluhopisy	0	
22.	Dohadné účty pasivní	131	103
23.	Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	0	
B. IV.	Jiná pasiva celkem (součet B.IV.1. až B.IV.3.)	0	
B. IV. 1.	Výdaje příštích období	0	
2.	Výnosy příštích období	0	
3.	Kursově rozdíly pasivní	0	
PASIVA CELKEM (A. + B.)		2 981	4 691

Sestaveno dne: 21. 6. 2016	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou
Právní forma účetní jednotky o.p.s.	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) David Merta <i>David Merta</i>
Předmět podnikání archeologický výzkum	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) David Merta <i>David Merta</i> tel.: linka:

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

pro nevýdělečné organizace
v plném rozsahu

ke dni 31.12.2015

(v celých tisících Kč)

Název a sídlo účetní jednotky

ARCHAIA o.p.s.

Bezručova 78

Brno 2

60200

IČ
2 6 2 6 8 4 6 9

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
A. I.	Spotřebované nákupy celkem (součet A. I. 1. až A. I. 4.)	1 393		1 393
1.	Spotřeba materiálu	1 222		1 222
2.	Spotřeba energie	171		171
3.	Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek			
4.	Prodané zboží			
A. II.	Služby celkem (součet A. II. 5. až A. II. 8.)	2 797		2 797
5.	Opravy a udržování	108		108
6.	Cestovné	111		111
7.	Náklady na reprezentaci	2		2
8.	Ostatní služby	2 576		2 576
A. III.	Osobní náklady celkem (součet A. III. 9. až A. III. 13.)	11 670		11 670
9.	Mzdové náklady	9 363		9 363
10.	Zákonné sociální pojištění	2 099		2 099
11.	Ostatní sociální pojištění			
12.	Zákonné sociální náklady	208		208
13.	Ostatní sociální náklady			
A. IV.	Daně a poplatky celkem (součet A. IV. 14. až A. VI. 16.)	15		15
14.	Daň silniční	10		10
15.	Daň z nemovitostí			
16.	Ostatní daně a poplatky	5		5
A. V.	Ostatní náklady celkem (součet A. V. 17. až A. V. 24.)	190		190
17.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	5		5
18.	Ostatní pokuty a penále			
19.	Odpis nedobytné pohledávky			
20.	Úroky	60		60
21.	Kursově ztráty	6		6
22.	Dary			
23.	Manka a škody			
24.	Jiné ostatní náklady	119		119

IČ: 26268469

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
A. VI.	Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opravných položek celkem (součet A. VI. 25. až A. VI. 30.)	207		207
25.	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	207		207
26.	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
27.	Prodané cenné papíry a podíly			
28.	Prodaný materiál			
29.	Tvorba rezerv			
30.	Tvorba opravných položek			
A. VII.	Poskytnuté příspěvky celkem (A. VII. 31. + A. VII. 32.)			
31.	Poskytnuté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
32.	Poskytnuté členské příspěvky			
A.VIII.	Daň z příjmů celkem			
33.	Dodatečné odvody daně z příjmů			
	NÁKLADY CELKEM (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV. + A.V. + A.VI. + A.VII. + A.VIII.)	16 272		16 272

IČ: 26268469

Označení a	VÝNOSY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
B. I.	Tržby za vlastní výkony a za zboží celkem (součet B. I. 1. až B. I. 3.)	16 932		16 932
1.	Tržby za vlastní výrobky	2		2
2.	Tržby z prodeje služeb	16 930		16 930
3.	Tržby za prodané zboží			
B. II.	Změny stavu vnitroorganizačních zásob celkem (součet B. II. 4. až B. II. 7.)	211		211
4.	Změna stavu zásob nedokončené výroby			
5.	Změna stavu zásob polotovarů			
6.	Změna stavu zásob výrobků	211		211
7.	Změna stavu zvířat			
B. III.	Aktivace celkem (součet B. III. 8. až B. III. 11.)			
8.	Aktivace materiálu a zboží			
9.	Aktivace vnitroorganizačních služeb			
10.	Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku			
11.	Aktivace dlouhodobého hmotného majetku			
B. IV.	Ostatní výnosy celkem (součet B. IV. 12. až B. IV. 18.)	140		140
12.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení			
13.	Ostatní pokuty a penále			
14.	Platby za odepsané pohledávky			
15.	Úroky			
16.	Kursově zisky	1		1
17.	Zúčtování fondů	14		14
18.	Jiné ostatní výnosy	125		125
B. V.	Tržby z prodeje majetku, zúčtování rezerv a opravných položek celkem (součet B. V. 19. až B. V. 25.)			
19.	Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
20.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů			
21.	Tržby z prodeje materiálu			
22.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku			
23.	Zúčtování rezerv			
24.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
25.	Zúčtování opravných položek			

IČ: 26268469

Označení a	VÝNOSY b	Činnost		
		hlavni 1	hospodářská 2	celkem 3
B. VI.	Přijaté příspěvky celkem (součet B. VI. 26. až B. VI. 28.)			
26.	Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
27.	Přijaté příspěvky (dary)			
28.	Přijaté členské příspěvky			
B. VII.	Provozní dotace celkem (B. VII. 29.)	1 511		1 511
29.	Provozní dotace	1 511		1 511
	VÝNOSY CELKEM (B. I. + B. II. + B. III. + B. IV. + B. V. + B. VI. + B. VII.)	18 794		18 794
C.	Výsledek hospodaření před zdaněním (VÝNOSY CELK. - NÁKLADY CELK.)	2 522		2 522
34.	Daň z příjmů	339		339
D.	Výsledek hospodaření po zdanění (C. - 34.)	2 183		2 183

Sestaveno dne: 21.6.2016	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou
Právní forma účetní jednotky o.p.s.	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) David Merta <i>David Merta</i>
Předmět podnikání Činnosti knihoven, archivů, muzeí a jiných kulturních	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) David Merta <i>David Merta</i>
	tel.: linka:

Členové statutárního orgánu k 31.12.2015:**Správní rada:**

Předseda: Mgr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
 Člen: Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.
 Člen: Doc.PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.

Dozorčí rada:

Předseda: PhDr. Michal Bureš
 Člen: Mgr. Pavlína Kalábková
 Člen: Doc. PhDr. Jan Klápště, CSc.

Výkonný ředitel: pan David Merta

Název a sídlo společností, v nichž má účetní jednotka majetkový podíl:

ARCHAIA Brno o.p.s. nemá k datu 31.12.2015 žádný podíl v jiné společnosti. Stala se pouze zakladatelem společnosti Archaia Olomouc o.p.s. se sídlem Laštůvkova 713/10, 635 00 Brno, Bystrc, IČ: 27713725. Tato společnost byla zapsána v obchodním rejstříku k datu 27.prosince 2006.

Mzdy a zaměstnanci:

Průměrný počet zaměstnanců v roce 2015	41
Mzdové náklady celkem:	9.363 tis. Kč
Odměny členům správní a dozorčí rady:	0,- Kč
Zákonné sociální pojištění – účet 524	2.099 tis. Kč
Zákonné sociální náklady – účet 527	208 tis. Kč

V roce 2015 nebyly členům správní a dozorčí rady poskytnuty žádné půjčky, úvěry, záruky ani jiná peněžitá či nepeněžitá plnění. V roce 2015 nebyli v pracovně právním vztahu žádní rodinní příslušníci členů správní a dozorčí rady ani s nimi nebyly uzavřeny žádné obchodní smlouvy či jiné smluvní vztahy.

Informace o použitých účetních metodách a obecných účetních zásadách a způsobech oceňování**Způsob ocenění:**

- zásob nakupovaných:* nakupované zásoby jsou oceňovány pořizovací cenou *zásob vytvářených ve vlastní režii:* jsou vytvářeny publikace (sborníky) a jsou evidovány jako výrobky. Ocenění bylo provedeno způsobem B dle kalkulace vlastních nákladů.
- hmotného a nehmotného majetku vytvářeného vlastní činností:* ve vlastní režii není majetek vytvářen
- hmotného a nehmotného majetku pořízeného nákupem:* ocenění v pořizovacích cenách
- cenných papírů a majetkových účastí* způsob není stanoven, neboť firma nemá tento majetek v účetní evidenci
- příchovků a přírůstků zvířat:* způsob není stanoven, nejsou v účetní evidenci

Příloha k účetní závěrce za rok 2014 dle § 30 vyhlášky 504/2002 Sb.

Účetní jednotka: ARCHAIA Brno, o.p.s.
Bezručova 78/15, 602 00 Brno
DIČ: CZ26268469
Registrovaná u KS v Brně, Oddíl O, vložka 180

Právní forma: obecně prospěšná společnost
Datum vzniku: 21. listopadu 2001

Předmět činnosti:

- a) Provádění terénních, dokumentačních, technických, laboratorních prací na archeologických výzkumech prováděných oprávněnými archeologickými organizacemi na archeologických lokalitách
- b) Provádění stavebně historických průzkumů na ohrožených lokalitách a historických objektech
- c) Vědeckovýzkumná činnost v oblasti archeologie a historie
- d) Publikační činnost, včetně vydávání a rozšiřování odborných a vzdělávacích publikací z oblasti archeologie, historie a památkové péče
- e) Výchova a vzdělávání v oblasti archeologie, historie a památkové péče, včetně pořádání výstav, přednášek, seminářů a kurzů
- f) Správa a odborné zpracování movitých archeologických památek a jejich příprava pro předání do muzeí
- g) Konzultační, poradenská a informační činnost v oblasti archeologie, historie a památkové péče
- h) Konzervace a speciální analýzy archeologických nálezů
- i) Provádění archeologických výzkumů a archeologických lokalitách dle z.č. 20/1987 Sb. O památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Rozvahový den: 31.12.2015
Okamžik sestavení účetní závěrky: 16.6.2016
Osoba odpovědná za účetnictví: David Merta – výkonný ředitel společnosti
Osoba odpovědná za účetní závěrku: David Merta

Zakladatel: ARCHAIA, Praha 1, Bílkova 21, IČ: 45245932

Organizační struktura podniku a její změny v průběhu roku:

Vedení podniku je v místě sídla společnosti. Společnost má detašované pracoviště v Jihlavě.

Změny a dodatky, provedené v uplynulém období v OR:

V roce 2014 nedošlo k žádným změnám v obchodním rejstříku.

Způsob stanovení reprodukční pořizovací ceny: RPC nebyla k ocenění majetku použita. Změny způsobů oceňování, postupů odepisování a postupů účtování: nebyly

Způsob stanovení odpisových plánů pro dlouhodobý majetek: společnost má v evidenci dlouhodobý majetek. Odpisové plány jsou stanovovány individuálně na každý jednotlivý majetek rozhodnutím statutárního orgánu. Drobný dlouhodobý majetek, který je na základě individuálního rozhodnutí společnosti účetně odpisován. Ve srovnání s minulým účetním obdobím nedošlo k žádným podstatným změnám ve způsobu oceňování a postupů účtování.

Společnost účtuje o pohybu zásob způsobem B.

Účetní data jsou vedena a uschována na technickém nosiči dat a řídí se zákonem č. 563/1991 Sb. O účetnictví a účetními osnovami a postupy. Účetnictví je vedeno na PC – účetním SW POHODA firmy Stormware s.r.o.

Způsob uplatněný při přepočtu údajů v cizích měnách na českou měnu:

Při přepočtu účetních zápisů v cizích měnách na českou měnu byl použit aktuální směnný kurz vyhlášený Českou národní bankou, a to k datu uskutečnění účetního případu. K datu sestavení účetní závěrky byl proveden přepočet majetku a závazků kurzem ČNB, platným k datu 31.12.2015.

Doplňující informace k rozvaze a výkazu zisků a ztráty

Ve výkazech jsou uvedeny všechny významné položky, podstatné pro hodnocení finanční, majetkové a důchodové pozice společnosti. Mezi datem účetní závěrky a datem jejího schválení nedošlo k žádným rozhodným skutečnostem ve stavu aktiv a pasiv.

Rozpis hmotného majetku, který je zatížen zástavním právem, popř. u nemovitostí věcným břemenem, a uvedení povahy a formy tohoto zajištění: Nejsou

Pohledávky:

Souhrnná výše pohledávek k 31.12.2015: 1.970 tis. Kč

Pohledávky po splatnosti 5 let:

K datu 31.12.2015 nejsou evidovány žádné pohledávky starší pěti let.

Pohledávky zajištěné ručením jiného subjektu:

K datu 31.12.2015 nejsou evidovány žádné pohledávky zajištěné ručením jiného subjektu.

Pohledávky kryté dle zástavního práva: nejsou

K datu 31.12.2015 nejsou evidovány žádné pohledávky zajištěné zástavním právem.

Vlastní jmění:

Ke změnám vlastního jmění v průběhu roku 2015 došlo z titulu vyúčtování hospodářského výsledku za rok 2014 – ztráty v celkové výši 2.129.905,73 Kč a to na účet 932 Nerozdělený zisk minulých let.

Závazky:

Souhrnná výše závazků k 31.12.2015: 619 tis. Kč

Závazky po splatnosti 5 let:

K datu 31.12.2015 nejsou evidovány žádné závazky starší pěti let.

Závazky kryté podle zástavního práva:

K datu 31.12.2015 nejsou evidovány žádné závazky zajištěné zástavním právem.

Závazky vůči státu:

- DPPO 313 tis.
- Daň z příjmů zaměstnanci 50 tis.
- Odvod DPH 125 tis.

Závazky vůči MSSZ a zdravotním pojišťovnám:

- MSSZ 216 tis.
- Zdravotní pojišťovny 88 tis.

Jedná se o odvody pojistného za zaměstnance za období 12/2015, splatné v 01/2016.

Odvody pojistného byly uhrazeny v řádném termínu do 31.1.2016.

Závazky vůči zaměstnancům: 875 tis. Kč

Přijaté dary: Společnost v roce 2015 nepřijala žádné dary.

Veřejné sbírky: Společnost v roce 2015 neuspořádala žádnou veřejnou sbírku.

Rezervy: V roce 2015 nebyly tvořeny ani čerpány rezervy.

Členění výsledku hospodaření:

Společnost v účetním období 2015 dosáhla pouze příjmů z hlavní činnosti. Neprováděla žádnou hospodářskou činnost.

Výnosy podle hlavních činností v tis.:

Druh činnosti – výnosů (tržeb)	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
Tržby za vlastní výrobky (publikace)	2	0
Tržby z prodeje služeb	16.930	0
Tržby ostatní	140	0
Změna stavu zásob výrobků a nedokončené výroby	211	0
Kurzové zisky	0	0
Zúčtování fondů dotací	1.511	0
Úroky	0	0
Zúčtování opravných položek	0	0
Celkem	18.793	0

Provozní dotace:

V roce 2015 činily přijaté provozní dotace celkovou částku 1.511 tis Kč. Investiční část dotace činila 0 tis. Kč a je evidována na účtu 901. Tato bude postupně zúčtovávána do výnosů ve výši nákladů s investicí spojenými (odpisy předmětného hmotného majetku).

Výzkum a vývoj:

V roce 2015 nebyly vynaloženy žádné náklady na výzkum a vývoj.

Způsob zjištění základu daně:

Při zjištění základu daně vycházíme z hospodářského výsledku. V roce 2009 bylo dosaženo ztráty 322.417,- Kč a byl vyměřen základ daně 0,- Kč. V roce 2010 bylo dosaženo ztráty 222.222,- Kč. V roce 2011 bylo dosaženo ztráty 494.162,- Kč. Výdaje přesahují výdaje, proto je při stanovení základu daně postupováno dle ustanovení § 18/4/a zákona o daních z příjmů. Příjmy i výdaje za hlavní činnost nejsou předmětem daně a daňovým přiznáním je vyměřen daňový základ 0,- Kč. V roce 2012 bylo dosaženo zisku 632.191,41 Kč – daňová povinnost činí 63 tis Kč. V roce 2013 bylo dosaženo zisku 111.376,26 Kč, bylo využito ustanovení § 20/7 – je vyměřena daňová povinnost 0,- Kč. V roce 2014 bylo dosaženo ztráty 2.129.905,73 Kč. Výdaje přesahují výdaje, proto je při stanovení základu daně postupováno dle ustanovení § 18/4/a zákona o daních z příjmů. Příjmy i výdaje za hlavní činnost nejsou předmětem daně a daňovým přiznáním je vyměřen daňový základ 0,- Kč. V roce 2015 bylo dosaženo zisku 2.521.441,- Kč a daňová povinnost činí 339.340,- Kč.

Zpracoval: Ing. Šárka Mertová

Ing. Šárka Mertová
DAŇOVÝ PORADCE
evid. číslo
DANOVÝ PORADCE

6 KONTAKTY

pracoviště Brno

Bezručova 78/15, 602 00 Brno

tel.: +420 545 214 069

e-mail: brno@archaiabrno.cz

pracoviště Jihlava

Židovská 26, 586 01 Jihlava

tel.: +420 567 210 021

e-mail: archaiajihlava@volny.cz

pracoviště Opava

Bezručovo náměstí 1147/1, 746 01 Opava–Předměstí

tel.: +420 553 714 441

Bc. Lucie Černá
+420 777 239 989
lcerna@archaiabrno.cz

Michal Daňa, DiS.
+420 777 239 047
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Miroslav Dejmal
+420 777 239 043
mdejmal@archaiabrno.cz

Petr Duffek
+420 777 239 433
archaiaJihlava@volny.cz

Bc. Jiří Grünseisen
+420 777 239 037
grunseisen@gmail.com

Mgr. Petr Holub
+420 777 239 052
pholub@archaiabrno.cz

Anna Hoffmanová
+420 777 239 331
ahoffmanova@archaiabrno.cz

Mgr. Aleš Hoch
+420 777 239
archaiaJihlava@volny.cz

Mgr. Petr Hrubý, PhD.
+420 777 239 053
archaiaJihlava@volny.cz

Lenka Jonášová
+420 777 232 259
jonasova@archaiabrno.cz

Mgr. Václav Kolařík
+420 777 239 074
vkolarik@archaiabrno.cz

Lenka Kosová
+420 777 239 048
lkosova@archaiabrno.cz

David Merta
+420 777 239 044
dmerta@archaiabrno.cz

Mgr. Marek Peška, PhD.
+420 777 239 045
mpeska@archaiabrno.cz

PhDr. Rudolf Procházka, CSc.
+420 777 239 051
rprochazka@archaiabrno.cz

Bc. Michala Příbylová
+420 777 239 049
pribylova@archaiabrno.cz

PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.
+4917422786579
hedvika.glass@seznam.cz

Mgr. Lenka Sedláčková
+420 777 239 552
lsedlackova@archaiabrno.cz

Mgr. Pavel Staněk
+420 773 466 885
stanek@archaiabrno.cz

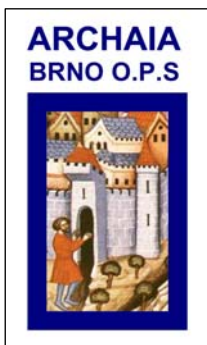
Mgr. Jakub Těsnohlídek
+420 777 239 036
archaiaJihlava@volny.cz

Bc. Vilém Walter
+420 777 239 141
vwalter@archaiabrno.cz

Mgr. Dana Zapletalová
+420 777 239 054
dzapletalova@archaiabrno.cz

Mgr. Hynek Zbranek
+420 777 239 140
hzbranek@archaiabrno.cz

Mgr. Antonín Zúbek, Ph.D.
+420 777 239 046
azubek@archaiabrno.cz

www.archaiabrno.org